MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ
AGRONOMICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BRNO 2016 **ADÉLA AUDOVÁ**

Mendelova univerzita v Brně
Agronomická fakulta
Ústav chovu a šlechtění zvířat

Historie a současnost ovčáckých, honáckých a pasteveckých psů v ČR

Bakalářská práce

Vedoucí práce:
Ing. Martin Hošek, Ph.D.

Vypracovala:
Adéla Audová

Brno 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci: Historie a současnost ovčáckých, honáckých a pasteveckých psů v ČR vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb.,o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.*

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:……..

……..

podpis

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu Ing. Martinu Hoškovi, za vedení mé bakalářské práce, cenné rady a odborný dohled. Děkuji také mé rodině a příteli za podporu při studiu.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá rozdílem ve využívání ovčáckých, honáckých a pasteveckých plemen psů v České republice od roku 1970 do roku 2015, zabývá se zde popsáním výsledků z pořádaných soutěží. Je zde vysvětleno, jaký je rozdíl mezi pasteveckým psem, ovčáckým psem a honáckým psem, a u každého jsou vypsána nejčastěji využívaná plemena a jejich stručná charakteristika. Práce popisuje metodiku výcviku ovčáckého psa, kde jsou důležité pro psa vlohy k pasení ovcí. Dále je popisován systém zkoušek používaný u této skupiny plemen psů v ČR. V práci je popsáno i další možné využití honáckých, ovčáckých a pasteveckých plemen psů, jako jsou například flyball, agility, treibball, dogdancing a další.

Klíčová slova: ovčácký pes, honácký pes, pastevecký pes, pasení ovcí, soutěže

ABSTRACT

This bachelor thesis is concerned with difference in use of herding, guarding and cattle master dogs breeds in Czech Republic since 1970 up to 2015. It was concerned with describing of results from organized competitions. There is explained what is the difference between herding dogs, guarding dogs and cattle master dogs and most commonly used breeds are described here with brief characteristics of each of them. Thesis describes methodology of training sheepdogs where the talent for sheep herding is important. Examination system using for this group of breeds is described as well. Another possible use of herding, guarding and cattle master dogs like flyball, agility, treibball, dogdancing and more is described in this thesis.

Keywords: Herding dogs, guarding dogs, cattle master dogs, sheepdog, sheep herding, competitions

Obsah

1 ÚVOD 9

2 CÍL PRÁCE 10

3 LITERÁRNÍ PŘEHLED 11

3.1 Historie chovu ovcí 11

3.1.1 Domestikace 11

3.1.2 Předkové domácích ovcí 11

3.1.3 Historie chovu ovcí v ČR 12

3.2 Původ psa 13

3.2.1 Domestikace psa 13

3.3 Rozdělení 13

3.3.1 Ovčácký pes 13

3.3.2 Honácký pes 14

3.3.3 Pastevecký pes 15

3.4 Nejvíce používaná plemena u nás- I.- II. FCI SKUPINA 15

3.4.1 Anatolský pastevecký pes 15

3.4.2 Australská kelpie 15

3.4.3 Australský honácký pes 16

3.4.4 Australský ovčák 16

3.4.5 Bearded kolie 16

3.4.6 Beauceron 16

3.4.7 Belgický ovčák 16

3.4.8 Bernský salašnický pes 17

3.4.9 Bílý švýcarský ovčák 17

3.4.10 Bobtail 17

3.4.11 Border kolie 17

3.4.12 Briard ... 17
3.4.13 Flanderský bouvier ... 18
3.4.14 Holandský ovčák ... 18
3.4.15 Jihoruský ovčák ... 18
3.4.16 Kavkazský pastevecký pes ... 18
3.4.17 Kolie dlouhosrstá ... 18
3.4.18 Komondor ... 19
3.4.19 Kuvasz ... 19
3.4.20 Mudi ... 19
3.4.21 Německý ovčák ... 19
3.4.22 Podhalaňský pastevecký pes ... 19
3.4.23 Puli ... 20
3.4.24 Pumi ... 20
3.4.25 Sheltie ... 20
3.4.26 Slovenský čuvač ... 20
3.4.27 Středoasijský pastevecký pes ... 20
3.4.28 Šarplaninský pastevecký pes ... 20
3.4.29 Velký švýcarský salašnický pes ... 21
3.4.30 Welsh Corgi Pembroke ... 21
3.5 Principy výcviku psa pro pasení ... 21
3.6 Popis systému zkoušek ... 25
3.6.1 Řád zkoušek vloh ovčáckých psů pro pasení (ZVOP) ... 25
3.6.2 „FCI-HWT“ –Collecting Style ... 25
3.6.3 Mezinárodní pravidla protrialyovčáckých psů- CS ... 25
3.6.4 „FCI-HWT“ – Traditional Style ... 26
3.6.5 Mezinárodní trialy v pasení- TS ... 26
3.7 Soutěže ovčáků v ovládání pasteveckých psů ... 26

3.8 Současnost stav ve využití ovčáckých, honáckých a pasteveckých psů 34
3.9 Další možnosti ve využití ovčáckých, pasteveckých a honáckých psů..... 39
3.9.1 Agility 39
3.9.2 Asistenční psi pro zdravotně handicapované 39
3.9.3 Dogfrisbee 40
3.9.4 Dogtrekking..... 40
3.9.5 Flyball 40
3.9.6 Obedience..... 41
3.9.7 Psi v záchranářské kynologii..... 41
3.9.8 Sportovní kynologie 41
3.9.9 Tanec se psem 41
3.9.10 Treibball 42
4 NÁSTIN METODICKÉHO POKUSU V NAVAZUJÍCÍ DIPLOMOVÉ PRÁCI 43
5 ZÁVĚR 44
6 POUŽITÁ LITERATURA..... 45
7 PŘÍLOHY 48
7.1 Seznam příloh..... 48

1 ÚVOD

Pes je od pravěku oblíbený společník lidí. Byl přítelem a ochráncem králů i nejchudších vrstev obyvatelstva a s rozvojem zemědělství se začaly využívat jeho ovčácké, honácké a pastevecké schopnosti. Postupem času se na světě objevilo mnoho různých plemen psů, u kterých byly vybírány a upřednostňovány specifické vlastnosti, tak aby co nejvíce vyhovovali svému účelu. Tak se vyvinula různá ovčácká, honácká a pastevecká plemena, která známe dnes.

Ovčácká plemena psů jsou temperamentní a inteligentní s vysokými nároky na pohyb a psychickou zátěž. Ve velké většině se jedná o středně velké psy. V dnešní době se využívají k mnoha účelům od hlídání pozemků a domů, až po profesionální služební výcvik u policie a různých jiných bezpečnostních složek. Původně tato plemena však vznikla pro to, aby pomáhala ovčákům při přemisťování stáda navracení zaběhlých, nebo opožděných kusů.

Honáčtí psi měli původně podobné využití jako psi ovčáčtí, ale pracovali s mnohem většími zvířaty, jako jsou krávy, nebo koně. Jsou proto tvrdší silní a odolnější. Také nejsou tolik závislý na člověku a pracují více samostatně a neúnavně. Dnes jsou tito psi využívání ve službě zejména na pachové práce.

Plemena pasteveckých psů mají oproti ovčáckým plemenům značně odlišné uplatnění i exteriér. Jsou to klidní, rozvážní a samostatně pracující psi, kteří nejsou závislí na majiteli. Původně se těchto plemen využívalo k ochraně stáda před predátory po celou dobu pastvy. Tito psi se většinou považovali za součást stáda, které střežili.

I když se psí plemena vyvíjela na různých místech světa odděleně, jejich účel byl vždy stejný: oddaně sloužit svému pánu a ulehčovat mu práci, nebo ho úplně při práci zastoupit.

2 CÍL PRÁCE

Cílem této práce je zmapovat využívání ovčáckých, honáckých a pasteveckých plemen psů v historii. Uvést důvody pro vznik těchto plemen a jejich historii. Zhodnotit současnou situaci ve využití těchto psů na farmách a zaměřit se na formy jejich výcviku a tréninku. Dále popsat systém zkoušek, používaný u těchto skupin psů.

3 LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1 Historie chovu ovcí

3.1.1 Domestikace

Podle názoru Horáka a kol. (2011) žádné odvětví lidského vývoje nezměnilo tvář Země více, než zemědělství a podstatnou částí zemědělství je chov zvířat.

Dokud byl člověk pouze lovcem a nechoval žádná zvířata, nemohl si být nikdy jistý, jestli bude lov úspěšný a zajistí si tak dostatečnou obživu. Tato situace ho nutila k tomu, aby začal s postupnou domestikací zvířat. Při tom bral ohled na určité vlastnosti zvířat a preferoval ta, která změnu svého životního stylu klidněji snášejí, nebo ta která přinášejí nejvíce užitku.

Proces domestikace byl úspěšný na těch místech, kde se setkaly vhodné podmínky, jako jsou vhodná zvířata a zejména dostatečně vyspělí lidé, schopní se o zvířata postarat, zajistit jim přísun potravy a dokázali je oddělit od volné přírody.

Domestikace zvířat a s tím spojená změna životního stylu člověka, znamenala velice důležitý mezník v jeho vývoji. Byl to především ústup od kočovného života díky schopnosti zdomácnělých zvířat udržovat úrodnost půdy pro pěstování plodin. Zvířata se stala pro člověka nepostradatelnými nejen jako přímý zdroj potravy, ale i pomocníky při setí, sklízení a transportu. Vedle toho poskytovala mnoho surovin, potřebných pro různá odvětví života člověka.

Mezi tyto zvířata patří také ovce, které mají pro člověka mimořádný význam, jak říká Horák a kol. (2011).

3.1.2 Předkové domácích ovcí

Horák a kol. (2011) říká, divoce žijící ovce se vyskytovaly v afrických, severoamerických a asijských horách a na některých ostrovech jižní Evropy. Přes zimu žily v nižších polohách a v létě se stěhovaly na horské pastviny. Divoké ovce jsou velice hbitá a obratná zvířata, která preferují život v lese před otevřenou pastvinou. Rodí 1 – 2, ve výjimečných případech 3 – 4 mláďata v období 20. – 25. týdnu po páření. Předkové domácích ovcí žily ve velice odlišných podmínkách a tak jejich původ není zcela jasný. Většina zdrojů však hovoří o těchto:

Argali – Ovis ammon ammon (Linné), žijící v horách od Tibetu až po jezero Bajkal. Velice skromné a na potravu nenáročné ovce a ostražité ovce.

Archar – Ovis amon karelini (Severcov), která žije ve střední Asii, Kazachstánu a částečně na území Ruska. Od této ovce se odvozuje většina dlouhotlustoocasých kulturních plemen.

Muflon – Ovis musimon (Pallas), Jedná se nejspíše o zdivočelou formu domácí ovce z Malé Asie, která se ve starověku dostala do Středozemí. Dříve žila i na evropské pevnině. Je nejmenší ze všech divokých ovcí. Od této ovce odvozují svůj původ ovce krátkoocasé.

Je pravděpodobné, že dnešní domácí plemena se vyvinula z těchto tří druhů možná i dalších divokých předků, podle Horáka a kol. (2011).

3.1.3 Historie chovu ovcí v ČR

Podle údajů zpracovaných Horákem a kol. (2011) na našem území se zemědělská činnost rozvíjela již před sedmi tisíci lety, avšak ovčáctví jakožto významné odvětví zemědělství se rozmohlo až ve středověku. Na přelomu 15. a 16. století se začínaly ovce chovat na královských, šlechtických a církevních statcích a zaváděl se stádový chov ovcí. Díky rostoucímu textilnímu průmyslu, se zvyšovala také poptávka po kvalitní vlně, což zapříčinilo rozmach chovu ovcí. Významným byl také takzvaný trojhonný způsob hospodaření. Při tomto způsobu obdělávání půdy byla vždy třetina půdy rok ladem a poskytovala tak pastvu pro ovce. Ovce byly také méně náročné na chov než skot a proto byly preferovány.

Největšího rozmachu dosáhl chov ovcí mezi lety 1765–1870, kdy se na našem území chovalo až 2 miliony ovcí.

V průběhu 18. století se začaly podmínky pro chov ovcí postupně zhoršovat. Pastviny se rozorávaly, velkostatky se dělily na menší pozemky a panská stáda se rozprodávala. Upustilo se také od trojhonného obdělávání půdy. Zavedly se nové osevní postupy, výkonnější plemena a nové technické plodiny. Zvýšil se také podíl dovážené zahraniční vlny, jak říká Horák a kol. (2011).

3.2 Původ psa

3.2.1 Domestikace psa

Taylor (1994) podle nálezů zkamenělin se předpokládá, že domestikace psa začala na Středním východě před 10 000 až 35 000 lety. Někteří vědci si myslí, že proces domestikace začal nejdříve u mrchožravých vlků žijících na smetištích u lidských příbytků. Jiní si myslí, že k prvnímu kontaktu člověka s vlkem došlo tak, že pračlověk lovil zvířata pro potravu, dospělé jedince zabíjel a jejich štěňata si bral do příbytků, aby je vykrmil. Později homo sapiens přivedl s sebou toto zvíře do Evropy, podobně přišli do Austrálie předkové dinga.

Vyspělý člověk zobrazoval svého psa v uměleckých dílech, například malé sošky psů se zatočeným ocasem z let kolem 6 500 před n. l. nalezené v Iráku, kosti zdomácnělého psa doby kamenné (asi 7 500 před n. l.) odkryté v Yorkshiru, podobné nálezy v jeskynních naplaveninách jsou hlášeny i z České republiky. Nejstarší pozůstatky domestikovaného psa z roku 8 300 před n. l. byli objeveny v USA, kdy dokazují existenci dvou druhů psů- středního a velkého.

Pes se rychle rozšířil po celém světě, pro mírnou povahu, velkou přizpůsobivost, vysokou inteligenci a sociální pud smečky. (Taylor, 1994)

3.3 Rozdělení

3.3.1 Ovčácký pes

Podle Horáka a kol. (2012) během posledních dvou desítek let prodělal chov ovcí v našich zemích výraznou proměnu. Velkými změnami prošel i chov psů používaných chovateli ovcí. Kvůli změnám v systémech chovu a skladbě chovaných ovcí, se musela změnit i plemena psů, způsob jejich práce, metody výcviku, vedení v práci, soutěže apod.

Hlavními úkoly dnešního ovčáckého psa jsou manipulace se stádem a usměrňování pohybu stáda. Práce ovčáckého psa se liší pouze na základě systému chovu ovcí. Jiné úkoly má například pes pracující s ovcemi v oplůtkovém systému a jiné má pes v tradičním, karpatském stylu pasení. Přičemž téměř všechna ovčácká plemena se dají k těmto úkolům úspěšně vycvičit. To je dáno hlavně tím, že člověk požadoval od svého psa na různých místech světa a při rozdílném exteriéru psů stejný

druh práce, proto prošla různá plemena psů přibližně stejnou selekcí. Díky tomu jsou ovčácká plemena psů bystrá, vytrvalá, pracují s chutí a přesně, jsou poslušná, velice houževnatá a rychlá, dostatečně důrazná až tvrdá, konstitučně pevná, schopná pracovat dlouho za každého počasí a mají velmi pevnou vazbu na člověka. Jedná se většinou o psy střední velikosti s výškou v kohoutku 45-60 cm, se středně dlouhou srstí. Patří sem: australská kelpie, australský ovčák, belgičtí ovčáci, bergamský ovčák, bauceron, briard, bearded collie, bobtail, holandští ovčáci, mudi, německý ovčák, pikardský ovčák, puli, pumi, pyrenejský ovčák, shapendoes, šeltie, skotský ovčák, velškorgi a další. Border collie je nejpreferovanější plemeno, právem označované za nejlepší ovčácké plemeno na světě dle Horáka a kol. (2012).

3.3.2 Honácký pes

Tito psi nejsou příliš vhodní pro ovce, jak říká Horák a kol. (2012), jelikož jsou tvrdí a dosti hlasití. Přesto se však s těmito psi můžeme setkat na farmách, obzvláště tam, kde se chovají ovce spolu se skotem. Pokud jde o styl práce, jsou honáčtí psi něco mezi ovčáckými a pasteveckými psy. Stejně tak jako psi ovčáčtí pomáhají hnát stádo určitým směrem a vrací ke stádu zaběhnuté, nebo zaostávající kusy dobytka. Jsou to ale psi velice samostatní, kteří nevyžadují větší vliv, nebo vedení ze strany člověka, podobně samostatně jako stádo střeží pastevečtí psi. Na rozdíl od psů pasteveckých však honáčtí psi většinou po práci stádo opouštějí. Jsou to velice hbitá zvířata, která pracují v bezprostřední blízkosti dobytka mnoho hodin denně. Pokud je potřeba, pes se dokáže rychle přiblížit a štípnout neposlušný dobytek pod hlezno, přičemž kopnutí velice hbitě uhýbá. Tito psi jsou velice důrazní a úkoly, které musí plnit poměrně dost náročné.

Honáčtí psi mají široký hrudník, jsou silní, takřka neúnavní, bystří, rychlí a kompaktní. Čistě honáckých plemen není mnoho. Patří sem plemena uznávaná FCI- australský honácký pes, flanderský bouvier, velškorgi ale i FCI dosud neuznávaný louisianský leopardí pes- catahoula, pocházející z USA. Je možné využít i australskou kelpii nebo border colie pokud mají vlohy k pasení skotu. I u těchto psů se dává přednost štěňatům po pracovních rodičích, před štěňaty, která mají nejistý původ. Honáčtí psi navíc většinou pracují ve smečce, protože jeden pes u velkého stáda nemůže uspět, dle Horáka a kol. (2012).

3.3.3 Pastevecký pes

Pastevecký pes má odlišné uplatnění, než ovčácký pes a to především v oplůtkovém systému chovu, jak vysvětluje Horák a kol. (2012). V našich krajích načas tato plemena skoro vymizela, hlavně proto, že nebylo nutné chránit stáda před šelmami. V poslední době se však velké šelmy pomalu vracejí na naše území a tak jsou pastevečtí psi znovu vyhledávanými pomocníky a hlídači stád. Dokážou stádo uchránit nejen před vlkem, či rysem, ale i před zloději.

Velkého rozmachu dosáhl chov těchto plemen nejen v Evropě, ale i v USA, kde mají nemalé uplatnění u stád. Přispěl k tomu zákaz používání otrávených návnad a některých způsobů lovu škodné. Američtí chovatelé používali mnoho technických pomůcek na ochranu stáda, jako plašiče, nebo ohradníky, avšak tyto metody neměli velký úspěch. Nejlepším možným řešením se nakonec ukázala původní plemena pasteveckých psů, která se objevila v Evropě. Díky nasazení těchto psů na ranče i v systému oplůtkového chovu, se dosáhlo snížení ztrát na jehňatech o více než 50 %. Ve Spojených státech Amerických se pasteveckých psů v dnešní době využívá velice hojně a teoretické poznatky a zkušenosti jejich majitelů slouží i k znovupoznání a opětovnému zavedení pasteveckých plemen do Evropy, dle Horáka a kol. (2012).

3.4 Nejvíce používaná plemena u nás- I.- II. FCI SKUPINA

3.4.1 Anatolský pastevecký pes

Anatolský pastevecký pes je turecké psí plemeno, které se obecně dělí na několik typů: akbaš, karabaš a kangal. Je to velký, silný a svalnatý pes, který je samostatný, klidný, rozvážný a inteligentní. Plemeno je vhodné spíše na venkov k domu s velkým pozemkem, kde bude výborným hlídačem, dle Verhoef-Verhallen, (2001).

3.4.2 Australská kelpie

Středně velké krátkosrsté ovčácké plemeno pocházející z Austrálie. Je to pes velmi bystrý, aktivní, inteligentní a ochotný pracovat. Jsou pro něj vhodné sporty, jako jsou bikejöring, agility nebo dogfrisbee. Plemeno je vhodné i ke svému původnímu účelu, pasení ovcí, podle Kramer, (2010).

3.4.3 Australský honácký pes

Je to středně velké krátkosrsté plemeno, používané k vedení stád. Vyskytuje se ve dvou základních barvách: modrá a červená a ve variantách krátkoocasý a dlouhoocasý. Tento pes je velice inteligentní, odolný, čilý a hravý s vysokými nároky na pohyb. V současné době se využívá ve sportovní kynologii, nebo také soutěži obedience. Okrajově se využívá i k hledání drog, nebo výbušnin, jak říká Verhoef-Verhallen, (2001).

3.4.4 Australský ovčák

Je to středně velký, silný a vytrvalý pes, vyšlechtěný k pasení ovcí a koní. Toto plemeno má silně vyvinutý obranný pud a pase instinktivně, je také velmi společenský. Dneska se kromě svého původního účelu používá při agility, canisterapii, ale i jako záchranář, podleVerhoef-Verhallen, (2001).

3.4.5 Bearded kolie

Je střední plemeno ovčáckého psa pocházející ze Skotska. Srst má dlouhou, bílo modře či bílo hnědě zbarvenou. Je to velmi aktivní, temperamentní a inteligentní pes, citlivý na výchovu a při výcviku poněkud tvrdohlavější. Je vhodná do aktivní rodiny, kdy se hodí na agility či pasení ovcí, jak tvrdí Smrčková, (2004).

3.4.6 Beauceron

Je to velký a pevný pes s kratší srstí. Beauceron je velmi inteligentní a odvážný. Jelikož je velice energický a rád pracuje, vyžaduje dostatek pohybu, jinak hrozí, že se stane neurotickým až agresivním. Mimo svou zemi původu, což je Francie, není příliš známý. Ve Francii ho využívají profesionální ozbrojené složky, podle Smrčkové, (2004).

3.4.7 Belgický ovčák

Je to velice rozšířené a oblíbené plemeno pocházející z Belgie. Je středně velký, velice chytrý a učenlivý. Díky jeho povaze je velice vhodný jako sportovní pes i pro služební výcvik. Belgický ovčák se chová ve čtyřech variantách:

- Groenendael – černé barvy s dlouhou srstí
- Tervueren – jiné než černé barvy s dlouhou srstí
- Lakenois – hrubosrstý ovčák

- Malinois – červenohnědý s černou maskou a krátkou srstí, jak popisuje Matušková (1998).

3.4.8 Bernský salašnický pes

Jedná se o velké švýcarské plemeno, s dlouhou, tříbarevnou srstí. Byl původně využíván jako pes tažný, honácký a hlídací. Je velice krotký a vyrovnaný a rozvážný, je vhodný do rodiny a často se dnes chová jako společník. Dožívá se však v průměru jen deseti let, jak zjišťoval Ludwig a Steimer (2000).

3.4.9 Bílý švýcarský ovčák

Jedná se o velkého psa s bílou, středně dlouhou, nebo dlouhou srstí. Je to vyrovnaný, ale živý pes. Vyžaduje dostatek pohybu, je bdělý, přátelský a schopný všestranného výcviku. Jsou vhodní jako asistenční psi, pro sportovní kynologii a také jsou dobrými hlídači, podle Císařovského, (2008).

3.4.10 Bobtail

Staroanglický ovčák, jak se mu někdy říká, byl vyšlechtěn v Anglii. Je to velký, svalnatý, robustní pes s dlouhou srstí, bílo modrého zbarvení. Vyžaduje dostatek pohybu a prostoru k uspokojení svých potřeb. Vhodný pro lidi bez zkušeností s výcvikem, rodiny s dětmi pro svou mírnou povahu, myslí si Rousselet-Blanc, (1999).

3.4.11 Border kolie

Je to pes středního vzrůstu s dlouhou, středně dlouhou, nebo krátkou srstí. Plemeno Border kolie je hodnoceno jako jedno z nejinteligentnějších. Jedná se o jedno z nejvyužívanějších plemen pro pasení. Výborně manipuluje s větším i menším stádem ovcí i jiných hospodářských zvířat. Vyniká i v kynologických sportech jako například agility, obedience, dogfrisbee, flyball atd., podle Císařovského, (2008).

3.4.12 Briard

Jedná se o středního psa vyšlechtěného ve Francii. Briard má dlouhou, mírně zvlněnou srst, která může mít barvu černou nebo béžovou. Je to velice inteligentní pes, který byl vyšlechtěn jako honácký pes, tudíž je vhodný jako hlídací pes, pomocník na farmu nebo skvělý společník do rodiny, podle Rousselet- Blanc, (1999).

3.4.13 Flanderský bouvier

Jedná se o velké plemeno honáckého psa šedé barvy vyšlechtěného ve Freancii. Bouvier je aktivní, inteligentní společník vhodný pro služební výcvik a ke sportovní kynologii, agility, pasení, flyballu,canisterapii a dalším sportům, dle Cunliffe, (2004).

3.4.14 Holandský ovčák

Jedná se o středně velké plemeno vyšlechtěné v Nizozemí. Je to velice vytrvalý a pracovitý pes, který vyniká svou inteligencí až mazaností. Je velmi oddaný, věrný a velice rychle se učí. Holandský ovčák se vyskytuje ve třech variantách – krátkosrstý, dlouhosrstý, a hrubosrstý. Je to všestranné plemeno vhodné jako hlídač, služební pes, záchranář, vyniká i v pasení viz obr 7., dle Cunliffe, (2004).

3.4.15 Jihoruský ovčák

Je to velký, mohutný pastevecký pes, pocházející z Ruska. Je dlouhosrstý, nenáročný a otužilý. V povahových rysech má ostrost, odvážnost, obezřetnost a nedůvěru k cizím lidem. Ve své rodné zemi je to oblíbený hlídač a pastevecký pes, který pracuje s ovcemi a denně naběhá až 60 km, v České republice je to dobrý společník, hlídač i pes na výstavy a hodí se i pro agility nebo záchranářkou práci, jak říká Cunliffe, (2004).

3.4.16 Kavkazský pastevecký pes

Velké plemeno s krátkou, ale hustou srstí, pocházející z oblastí kolem Kavkazu. Je to robustní a svalnatý pes. Původně byl vyšlechtěn jako hlídač a ochránce stád dobytka, později jako služební i tažný pes. Kavkazský pastevecký pes je přirozený hlídač a obranář a jeho výcvik je velmi složitý, podle Sehnerové, a) (2005).

3.4.17 Kolie dlouhosrstá

Je to středně velké plemeno vyšlechtěné ve Skotsku, které se chová v dlouhosrsté, nebo krátkosrsté variantě. Je to velmi přátelský a inteligentní pes, který špatně snáší samotu. Původně bylo plemeno vyšlechtěno pro pasení a zahánění dobytka, dnes se chová spíše jako společník, dle Hahn, (2001)

3.4.18 Komondor

Komondor je plemeno pocházející Maďarska, má bílou barvu, má dlouhou, hustou a zplstnatělou bílou srst. Je to tichý, klidný, samostatný, inteligentní hlídač s vlohami k pasení. Nepotřebuje příliš výcvik, spíše jen důslednou výchovu a správnou socializaci. V USA je využíván jako ochránce stád před predátory, u nás spíše jako rodinný pes, podle Verhoef- Verhallen, (2001).

3.4.19 Kuvasz

Je to mohutný pes s hustou vlnitou srstí a silnýma nohama. Je to staré plemeno vyskytující se už od středověku. Je to pes smělý, odvážný a nebojácný s dobře vyvinutým loveckým pudem. Je velice inteligentní a bystrý, ale také svéhlavý a někdy přehnaně dominantní, což platí hlavně pro samce. V historii se používal k lovu divoké zvěře, lépe se však uplatnil při hlídání stád, podle Verhoef- Verhallen, (2001).

3.4.20 Mudi

Je to středně velké plemeno pocházející z Maďarska. Může být v různých barevných variantách, má krátkou vlnitou srst, vztyčené uši. Jedná se o inteligentního, učenlivého, živého, odvážného, ostražitého a velmi pracovitého psa. Je vhodný i pro začínající psovody a chovatele. Baví ho různé psí sporty, jako je agility, ale i běh u kola a plavání ve vodě, jak říká Fogle, (2006).

3.4.21 Německý ovčák

Je to nejrozšířenější plemeno psa na světě pocházející z Německa. Je to silný velký pes vyskytující se jak v krátkosrsté, tak v dlouhosrsté formě a v několika barevných variantách. Využívá se hojně jako pes služební, záchranář, hlídač a je vhodný i pro kynologické sporty. K jeho původnímu účelu, což je pastevectví, se už téměř nevyužívá, podle Antesberger, (2014).

3.4.22 Podhalaňský pastevecký pes

Je to velké plemeno, pocházející z Polska, s polodlouhou, bílou, hustou srstí. Může nám připomínat slovenského čuvače, ale je větší a mohutnější. Povahově jsou tito psi vyrovnaní, klidní a sebevědomí. Mají vyvinuté vlohy pro pasení ovcí. Je ostražitý, aktivní, energický a poměrně mrštný. V USA se využívá jako služební pes, u nás jako společník, či na výstavy, podle Fogla, (2006).

3.4.23 Puli

Je to středně velké plemeno, vyšlechtěné v Maďarsku s velice nápadnou splstnatělou srstí. Vyskytuje se různých barevných variantách. Je to věrný a poslušný pes, který byl dříve využíván jako pastevecký, dnes je chován spíše jako společník, dle Fogla, (2006).

3.4.24 Pumi

Je to středně velké plemeno vyšlechtěné v Maďarsku se zvlněnou chundelatou srstí. Tento pes vznikl křížením Puli se psy, kteří byli dovezeni z Německa a Francie. Je to velmi činorodý a živý honácký pes, dnes chovaný ve většině případů jako společník, nebo pro kynologické sporty, podle Fogla, (2006).

3.4.25 Sheltie

Je to malé plemeno, vyšlechtěné na Shetlandských ostrovech s dlouhou, rovnou srstí a lehkou kostrou. Je to velice vnímavý a inteligentní pes, při hrubém zacházení se může projevit jeho citová labilita. I když bylo původně určeno k hlídání a shánění ovcí, v dnešní době se využívá hojně v soutěži agility, nebo dogdancing, jak říká Hahn, (2001).

3.4.26 Slovenský čuvač

Jedná se o velké plemeno s dlouhou, hustou, bílou srstí, vyšlechtěné v bývalém Československu. Je to pes s klidnou a vyrovnanou povahou. Vyniká věrností, ale dokáže být i značně samostatný a teritoriální. Původně byl vyšlechtěn jako ovčácký pes. Dnes se hojně chová jako společník, nebo hlídač, myslí si Malec, Vanek (2006).

3.4.27 Středoasijský pastevecký pes

Jedná se o velké plemeno, původem z Turkmenistánu, s krátkou, ale hustou srstí. Velice často mívá kupírovaný ocas a uši. Využívá se k hlídání stád i pozemků proti predátorům. Má silně vyvinutý teritoriální pud, je silný a odvážný, k cizím nedůvěřivý a velice snadno se přizpůsobuje různým klimatickým podmínkám, jak říká Sehnerová, b) (2005).

3.4.28 Šarplaninský pastevecký pes

Je to mohutné plemeno s hustou dlouhou srstí. Jako země původu jsou uváděny Srbsko a Makedonie, pravděpodobně se ale jedná o plemeno velmi staré, které s sebou přinesli na Balkánský poloostrov pastevci z Asie. Využíval se jako ochránce stád před

šelmami. Toto plemeno má vrozené vlohy pro hlídání a obranu. Je inteligentní, odvážný a samostatný, podle Fogla, (2006).

3.4.29 Velký švýcarský salašnický pes

Je to velké plemeno známé již od středověku. Sloužil k tahání a hlídání stád i vesnic. Je to jistý a pozorný pes, velice ostražitý a nebojácný. Ke známým osobám je přítulný, k neznámým ostražitý. Není příliš dominantní a zřídkakdy agresivní. Dnes se chová především jako společník, nebo hlídač, jak říkají Ludwig, Steimer (2000).

3.4.30 Welsh Corgi Pembroke

Je to malé, velmi staré plemeno pocházející z Anglie. Byl vyšlechtěn jako pastevecký pes v několika barevných variantách, s krátkou srstí. Je velmi aktivní, k cizím nedůvěřivý s přirozenými sklony k pasení. Jeho příbuzným se stejným využitím je Welsh Corgi Cardigan. Dnes se využívá v mnoho odvětvích kynologie jako je agility, obedience i canisterapii, podle Verhoef- Verhallen, (2001)

3.5 Principy výcviku psa pro pasení

Podle Loučky, (2008) postupné přebírání kontroly nad instinkty psa a schopnost tyto instinkty využít a řídit, je základ pro výcvik ovčáckého psa. Není dobré psa do výcviku nutit, psa výcvik musí zaujmout a bavit. Pokud se budeme snažit zlomit instinktivní chování psa, může se stát, že pes ztratí chuť pracovat. Nejdůležitější proto je, aby psovod přirozeně získával nadvládu nad psem, a stane se tak respektovaným vůdcem psa, pes mu věří a řídí se jeho povely. Nejvýhodnější je, když se povely psovoda shodují s tím, co pes sám dělat chce. Psovod pak už jen koriguje, schvaluje, nebo neschvaluje jednání psa. Pokud se u psa sejdou tři důležité vlastnosti, což je talent, instinkt a schopnosti, je mnohem jednodušší naučit ho pást než psa, kterému jedna nebo více vlastností chybí. Avšak i pes bez talentu, nebo instinktu se může naučit pást.

Pokud se v průběhu výcviku psa vyskytují problémy, je pravděpodobné, že jsou důsledkem jedné, nebo více z následujících chyb:

1. Není vhodné postupovat při výcviku příliš rychle. Je důležité, aby výcvik probíhal postupně, tak, že následující krok, je vždy o něco složitější, než předchozí a je postaven na zvládnutí předchozích kroků. Pes by měl začínat cvičit pasení ve známém prostředí s klidnými ovcemi a pak postupně v jiném prostředí, s rušivými, nebo pro psa

jinak zajímavými elementy a divočejšími ovcemi. Pokud pes odmítá vykonat požadovaný cvik, nebo ještě úplně nepochopil, co se po něm vyžaduje, nemá cenu postupovat dále ve výcviku. Také časté opakování jednoho cviku stále dokola, může psa otrávit. Je tedy dobré procvičovat několik úkolů na stejné úrovni najednou. Při tom je nutné kontrolovat, jestli pes dodržuje vše, co se doposud naučil. Vždy platí, že pokud se cokoliv nedaří, je třeba se vrátit k předchozímu kroku a procvičit ho, třeba ve zrychlené formě. Zvláště u psů, kteří se lehce vzruší, je rychlý postup hrubou chybou. Není dobré vystavovat psa přehnané zátěži na soutěžích, nebo zkouškách, pokud víme, že pes to ještě nezvládne. Pes velmi dobře vycítí nervózní atmosféru, pak ví, že si může dovolit více a zkouší to. Pak je nutné, vracet se hodně zpátky ve výcviku. Pokud má pes dost natrénováno a něco pokazí, lze mu to tolerovat, pokud ale natrénováno nemá a dělá chyby, je to vždy chyba psovoda a nikoliv psa. Nejjednodušší je výcvik od štěněte, je mnohem lehčí učit psa nové věci, než napravovat staré chyby.

2. Další chybou, která se často vyskytuje a které je nutné se vyvarovat, je tolerování nesprávně provedeného příkazu a neopravení psa psovodem. V průběhu výcviku nelze dělat výjimky, základem je důslednost. Psi jsou často nedůslední z toho důvodu, že nemají u svého psovoda přirozenou autoritu. Přirozenou autoritu je nutné u psa pěstovat a nelze ji získat rychle. Vynucená autorita se dá velice snadno poznat tak, že pes před svým psovodem stahuje ocas pod břicho, dívá se na něj jen krátkým pohledem a rychle pak skloní hlavu.

3. Třetí chybou je používání neadekvátních fyzických trestů, pokud pes něco zkazí. Pracovní psi jsou velice inteligentní, někdy až moc poddajní a měkcí a je tedy velice snadné je zlomit. Předejití problému je vždy jednodušší, než ho napravovat. Pokud už ale problém nastal je vždy lepší psa na problém upozornit a netrestat ho. Často velice dobře zapůsobí, pokud psovod nesouhlasně vybouchne, většinou jen na oko, doprovodí svůj projev výraznými gesty a mimikou. Pokud však pes chybu opakuje, je nutné se ve výcviku vrátit o několik kroků zpět anebo psa potrestat tím, že mu nějakou dobu neumožníme pracovat. Je také důležité, aby fyzický trest nepřišel od zvířete a neodrazoval psa od práce. Nesmíme psa stavit do situace, kdy odchází z pasení zraněný anebo z pocitem, že dobytek zvítězil. Mladému psovi vždy připravujeme takovou situaci, kde má vše plně pod kontrolou a vyjde z ní jako vítěz, jak říká Loučka, (2008).

Každý pes je jiný a i metody jak ho něco naučit jsou odlišné, jak vysvětluje Loučka, (2008). Je nutné hledat, co na kterého psa platí. Neocenitelné proto jsou zkušenosti cvičitelů, kteří se pasením zabývají již delší dobu. Zatímco u některého psa probíhá výcvik několik měsíců, jinému může trvat i několik let. Práci při výcviku výrazně urychluje, pokud se učí jeden pes od druhého. Záleží také na tom, jaké zatížení při výcviku pes snese. Jeden zvládne každodenní trénink bez problémů, jiný potřebuje trénink rozdělit do více krátkých lekcí v průběhu týdne a u některých psů nelze trénovat vícekrát než jednou týdně. Pokud to však jde, trénovat by se mělo minimálně dvakrát týdně. Je nutné psa na zátěž postupně navykat. Čím je pes starší a lépe kondičně vybavený, tím je možné trénovat častěji a déle.

V průběhu práce je velmi nutné psa pozorně sledovat a včas s tréninkem skončit, jakmile začne ztrácet koncentraci, nebo reaguje neadekvátně. Pes musí mít dostatek odpočinku, není dobré nechávat ho dlouho sledovat práci ostatních psů. Nejen pes, ale i ovce se mohou unavit a je proto nutné je sledovat. Pokud ovce hlasitě popadají dech a při pochodu v před se začínají bránit je nutné je vyměnit.

Při výcviku, ale i při vlastní práci se psem, je nutné okamžitě hledat příčiny toho, že pes nevyplní psovodův příkaz a to nejen u psa samotného, ale i v okolí a sami u sebe, podle Loučky, (2008).

Nejčastější příčiny jsou fyziologický a psychický stav psa, pes se natolik koncentruje na ovce, že nevnímal příkaz, příkaz byl nejasný, psa zmátl a ten nevěděl, co se po něm požaduje, pes dává příkazu jiný význam než psovod, nebo byl ovlivněn okolím (hluk, oslnění, otřes).

Někteří instruktoři připravují psy pro ovčáky, vždy ale platí, že ovčák se musí se psem sblížit a najít společnou řeč. Mezi ovčákem a jeho psem se může vytvořit dobrý pracovní vztah asi až za tři roky. Psi zvyšují svou kvalitu až časem a nabitými zkušenostmi. Zkušený pes rozumí ovcím, ví, co se od něho čeká a plní úkoly přesně a s radostí.

Jak pro výcvik, tak i pro vlastní práci je velice důležitá vzájemná důvěra mezi psem a psovodem. Pokud vám pes bude důvěřovat, bude pro vás mnohem raději pracovat, říká Loučka, (2008).

Na začátku výcviku psa je také velmi důležitá řeč těla. Psovi nelze dávat protichůdné povely rukou a hlavou. Častou chybou je, že psovod dá správný povel rukou, tedy ve směru, kterým chce, aby pes běžel, ale přitom se dívá na psa, což ho velmi mate. Hlava má směřovat tam kam chce psovod psa vyslat. Rychlé pohyby psa vzrušují, zpomalené ho naopak zklidní.

V začátcích výcviku je vždy nutné eliminovat co nejvíce stresových faktorů, které mohou psa negativně ovlivňovat. Postupně pak musí psovod psa navykat na různé formy tlaku. Stres může vyvolat mnoho věcí, například pasení v blízkosti ovčína, napajedla, na příliš velkém svahu, nebo na nepřehledné louce a lze tedy předpokládat, že nezkušenému psovi se moc dařit nebude. Stres může u psa vyvolat i sám psovod a to v případě, že pes nebude rozumět jeho povelům, nebo pokud ho budeme nutit k něčemu, co pes ještě nezvládá. Stresové faktory lze omezit tak, že jsou ovce zavřené v malém košáru a pracuje mimo něj, nebo jsou ovce v malé ohradě a pes pracuje se svým psovodem uvnitř.

Každý pes ovšem tlaku a stresovým faktorům odolává jinak. Dobrý pes pro pasení by měl však být v povaze vyrovnaný a klidný a vnitřně silný. Silný pes se dá poznat podle toho, že se zavře s ovcemi do malé ohrady, poté se sleduje, jak blízko se přiblíží k ovcím, než poprvé udělá rychlý pohyb směrem k ovcím a naznačí kousnutí. Ovce se většinou otočí proti psovi a snaží se mu bránit. Silný pes s takzvanou silou v očích, se dokáže k ovcím přiblížit na takovou vzdálenost, až jedna z nich otočí hlavu a opustí svoje místo. Nevyrovnaný pes většinou zaútočí z větší vzdálenosti, vybírá si nejslabší ovci, nebo dokonce sám uhne pohledem a odběhne. Sebevědomí psa se dá posílit různě. Může se například cvičit na bázlivých ovcích a nechává se, aby ovcím kousal do spěnek. Příliš sebevědomý pes většinou trestá ovci, která se nejvíce vzpouzí. Někteří psi na ovci i zaútočí a chce se mstít. Psovod by měl být na tuto situaci připraven a měl by jí také předejít. Pokud je však některá ovce příliš vzpurná a sama na psa útočí, je třeba ji vyřadit. V každém případě však platí, že k úspěchu vede jediná cesta, kterou je pečlivý trénink (Loučka, 2008).

3.6 Popis systému zkoušek

3.6.1 Řád zkoušek vloh ovčáckých psů pro pasení (ZVOP)

Podle informací zjištěných z webu www.spolekpaseni.cz, jsem zjistila, že posouzení vloh a stupeň vyškolení psa k práci s ovcemi jsou hlavní cíle ZVOP. Používá se pro otestování a zhodnocení psa ještě před začátkem výcviku a před tím, než se bude moci zúčastnit soutěží TRIAL a zkoušek HWT, IHT. Tato zkouška zaručuje, že se na HWT a IHT zkouškách nebo trialech nevyskytne pes, který nemá vlohy pro pasení a neumí pást. Výhodou této zkoušky je také to, že poskytuje lidem, kteří nemohou se psem pást, poznat, jestli je jejich pes vybaven genetickým potenciálem pro tuto činnost a bude tyto vlohy přenášet i na svoje potomky. Pokud pes absolvuje zkoušku ZVOP může ho to opravňovat k tomu, aby byl zařazen do pracovní třídy na výstavách, udělení titulu Šampión, popřípadě k uznání chovnosti, pokud to má příslušný kynologický klub v podmínkách.

3.6.2 „FCI-HWT“ –Collecting Style

Tento test se používá pro hodnocení vlastností psů, jako jsou iniciativa, jemnost, poslušnost a schopnost pasení a hodnotí se pouze border kolie a australské kelpie. Výsledky pomáhají při selekci v chovech psů používaných při pasení. Měl by pomoci porozumět způsobu, jak přistupovat k výcviku psů. Jeho předmětem je „collecting style“, což v češtině znamená sháněcí styl. Psi jsou testováni pomocí úkolů, s kterými by se na farmě mohli setkat. Plní následující úkoly: vyhnání z košáru, drive together (vedení ovcí, psovod je před ovcemi, pes za ovcemi), outrun (oběhnutí ovcí), lift (opatrné přiblížení a šetrné vyzvednutí), fetch (klidné přihnání ovcí v přímé linii), drive away (odehnání ovcí), penning (zahnání ovcí do košáru) viz obr. 2, hodnotí se i styl a chování, podle webu www.spolekpaseni.cz.

3.6.3 Mezinárodní pravidla protrialyovčáckých psů- CS

Trial testuje schopnosti psa řádně ovládat ovce v situacích, které ho mohou potkat při denní práci na farmě, pracuje se sháněcím stylem. Úkoly, které musí během trialu splnit: gathering (shánění), driving (vedení), sheding (stabilizace a rozdělení stáda), singling (oddělení jedné ovce ze stáda), penning (zahánění do ohrady), loading (nakládka na přívěs) nebo maltesse cross (maltézský kříž) viz obr. 4, to vše jsou úkoly, které může ovčák v praxi často potřebovat viz obr. 3. Cílem trialů ovčáckých psů by mělo být podporovat takové zacházení s ovcemi, které je pro ně nejméně stresující,

a takové vedení ovčáckého psa, jenž podpoří jeho využitelnost v praxi a sportu, zajistí a vybere ty nejlepší pracovní linie, jak uvádí www.spolekpaseni.cz.

3.6.4 „FCI-HWT“ – Traditional Style

Tento test se používá pro hodnocení vlastností psů, jako jsou iniciativa, jemnost, poslušnost a schopnost pasení., hodnotí se všechna plemena, kromě border kolií a australských kelpií. Výsledky pomáhají při selekci v chovech psů používaných při pasení. Měl by pomoci porozumět způsobu, jak přistupovat k výcviku psů. Jeho předmětem je „traditional herding“, což v češtině znamená tradiční pasení. Psi jsou testováni pomocí úkolů, s kterými by se na farmě mohli setkat. Plní následující úkoly:košár nebo salaš (vyhnání z košáru nebo salaše, zahnání zpět), vedení a manévrování (ovládnutí stáda, jedna zastávka), zapasení (zahnání na zapasení do vymezeného prostoru) viz obr. 5, hodnotí se též chování k ovcím, jemnost, aktivita a poslušnost, podle informac zjištěných na www.spolekpaseni.cz.

3.6.5 Mezinárodní trialy v pasení- TS

Trial testuje schopnosti psa řádně ovládat ovce v situacích, které ho mohou potkat při denní práci na farmě v tradičním stylu pasení. Úkoly, které musí během trialu splnit: penning (zahánění do ohrady / vyhánění z ohrady), leading (vedení), grazing (pastva), traffic/ obstacles (provoz / překážky) a stops (zastávky), to vše jsou úkoly, které mohou být zapotřebí, když psovod denně pracuje se stádem viz obr. 6. Cílem trialů ovčáckých psů by mělo být podporovat takové zacházení s ovcemi, které je pro ně nejméně stresující, a takové vedení ovčáckého psa, jenž podpoří jeho využitelnost v praxi a sportu, zajistí a vybere ty nejlepší pracovní linie. To prokazuje „ traditional herding“, což v češtině znamená tradiční pasení, jak uvádí www.spolekpaseni.cz.

3.7 Soutěže ovčáků v ovládání pasteveckých psů

První praktické zkušenosti s organizováním soutěží ovčáků v ovládání pasteveckých psů a impuls k jejich požádání byl položen při okresním „setkání ovčáků“ v Buchlovicích dne 25. 10. 1969, jak říká Horák, (2011). Hlavní organizátorkou byla Ing. Jana Šmídová. Soutěž se uskutečnila pod hradem Buchlov. Soutěžilo se s ŠCH ŽM JZD Buchlovice. O stádo pečoval ovčácký mistr Zdeněk Strýček, který používal své ovčácké psy při práci s ovcemi. Z toho důvodu se sám soutěže nemohl zúčastnit. Soutěžilo celkem 6 ovčáků z okresu Uherského Hradiště, ne všichni soutěžící byli

úspěšní, vítězem se stal Ladislav Nedoma z JZD Stupava se svým psem Arkou plemene collie. Soutěž se mimořádně vydařila a získala zalíbení u soutěžících i diváků, dala podnět k pořádání dalších soutěží. K upřesnění soutěžních podmínek přispěl článek zveřejněný v časopise Ovčáctví, kde autor doporučil používat hodnocení 15 úkolů viz obr. 1. Navrhl systematické provádění soutěží, kdy byla výkonnost hodnocena 100 bodovým systémem, dle výsledků se dali selektovat jedinci z chovu.

„Setkání ovčáků“ z oblasti Moravsko-Slovenského pomezí se konalo ve dnech 17. - 18. 9. 1970 v areálu SOU Vizovice. Soutěže se zúčastnilo 6 ovčáků, kdy zvítězil Zdeněk Strýček z JZD Buchlovice s fenou Hexa plemene staroněmecký ovčák. Druhou příčku obsadil Ladislav Krištof z JZD Lipůvka se psem Ronec a třetí příčku obsadil Jan Homola ze SZTŠ Vizovice se psem Cigán, jak zaznamenal Horák a kol, (2008).

Bylo navrženo aby, po způsobu soutěží v orbě, byly soutěže ovčáků pořádány každoročně v jednotlivých krajích a aby jejich vyvrcholením byla soutěž celostátní. Soutěže ovčáků byly spojeny s chovatelskou diskuzí a hodnocením výsledků užitkovosti ovcí v socialistickém sektoru za uplynulý chovatelský rok.

Ve 14. - 15. 9. 1971 v Jankovicích u Uherského Hradiště se soutěž uskutečnila, kdy na prvním místě se stal Ladislav Krištof v té době ovčácký mistr u stáda SM v Kateřině- JZD Lipůvka, okres Blansko.

Dne 26. – 27. 9. 1972 byla uspořádaná soutěž v Buchlovicích, zde vznikl oficiální návrh na pořádání celostátních soutěží v ovládání pasteveckých psů. Návrh zpracovala komise a tento prostřednictvím OZS Uherské Hradiště byl postoupen MZVž ČSR, to návrh projednalo na své 23. schůzi dne 9. 11. 1972 a rozhodlo uskutečnit v září 1973 „Výstavu a národní mistrovství ČSR v ovládání pasteveckých psů“. Ideální areál pro mistrovství bylo JZD Jiřího Dimitrova Nivnice u Uherského Hradiště. Původně se plánovalo, že by se mistrovství konalo jednou za dva roky, podle Horáka a kol. (2008).

Národní mistrovství ovčáků v ovládání pasteveckých psů se konalo v Nivnici v letech 1973, 1975, 1978 a pak až v roce 1984. Vítězové z oblastních soutěží byli kvalifikováni do národního mistrovství.

Pro soutěže byly schváleny zásady a pravidla, kdy celá soutěž „simulovala“ práci psa u 250- 300 ks stáda v průběhu celého pastevního dne. Na vhodném a přehledném pozemku o velikosti cca 450 x 120 m, byla vytýčena trasa a určeno 8 soutěžních úkolů.

Plnění úkolů se hodnotilo pomocí 4 bodové stupnice:

4 body - výborný, jednoznačně vynikající, bezchybné splnění všech úkolů

3 body - velmi dobrý, drobné chyby při splnění úkolů

2 body - dobrý, průměrné plnění úkolů

1 bod - podprůměrné, málo uspokojivé plnění úkolů

0 bodů - nevyhovující, nedostatečné plnění- diskvalifikace ze soutěže

Jednotlivé úkoly měly podle stupně obtížnosti přidělený určitý koeficient, kterým po vynásobení byl stanoven určitý počet dosažených bodů. Výsledný počet bodů byl určen, podle tabulky uvedené níže, dle Horáka a kol. (2008).

Tabulka 1: Soutěžní úkoly a hodnocení (Horák a kol., 2011).

Úkol	**hodnocení bodové**	**koeficient obtížnosti**	**max. počet bodů**
1. Vyvedení stáda z košáru	0-4	4	16
2. Vedení stáda ke komunikaci	0-4	2	8
3. Obrat stáda do protisměru	0-4	2,5	10
4. Míjení vozidla	0-4	5	20
5. Odbočení stáda z komunikace a průhon mezi dvěma kulturami	0-4	4	16
6. Přechod přes most	0-4	5	20
7. Rozvinutí stáda na široko	0-4	1,5	6
8. Odvedení stáda z pastvy	0-4	1	4
CELKEM	**100**		

Horák a kol. (2008) říkají, že časový limit byl stanoven na maximální dobu 30 minut, za předpokladu, že za 15 minut po startu se nepodařilo začít plnit úkol číslo 2, byl soutěžící diskvalifikován. Důvodem diskvalifikace bylo též opuštění soutěžní trasy stádem na víc než 10 minut. Jedno stádo během dne mohlo soutěžit maximálně 4- krát. Hárající feny šly soutěžit až nakonec soutěže. O pořadí a startování, bylo losováno, o pořadí soutěžících rozhodovaly získané body. V případě rovnosti bodů byl dalším rozhodujícím faktorem čas, či když měl soutěžící dva psy. Celková trasa byla dlouhá 700 metrů. Plnění úkolů posuzovali rozhodčí.

V roce 1973 se konaly oblastní soutěže v Rané u Loun, Bělé pod Pradědem, Nečtinech u Plzně a v Buchlovicích u Uherského Hradiště. V těchto oblastních soutěžích odstartovalo celkem 36 soutěžících a z nich vždy první tři postoupili

do národního kola. Přímo postoupil Zdeněk Strýček, který byl vítězem oblastního kola v Buchlovicích z roku 1972.

15.-16. září 1973 se konala první „Výstava a mistrovství ČSR v ovládání pasteveckých psů NIVNICE „73“. První místo obsadil Ladislav Krištof ze ŠZP VŠV Nový Jičín, s časem 17,12 minut, s 94,6 body a se psem Hronec. Druhé místo obsadil Ján Bátovský ze Státního statku Větrušičky, s časem 21,40 minut, s 86,3 body a se psem Princem. Třetí místo obsadil Jaroslav Šebek ze Státního statku Malečov, s časem 19,53 minut, s 80,1 body a se psem Tarzanem.

V roce 1975 se konaly 4 oblastní soutěže a to v Buchlovicích, Nečtinech, Novém Jičíně a Zbožné. Soutěží se zúčastnilo celkem 40 soutěžících, z nich se na druhé mistrovství ČSR do Nivnice nominovalo 12 účastníků a přímo postoupil vítěz předcházejícího ročníku, podle Horáka a kol (2011).

13. - 14. září 1975 se konala v pořadí druhá „Výstava ovcí a mistrovství ČSR v ovládání pasteveckých psů NIVNICE 75“. První místo obsadil Antonín Rychtárek ze Státního statku Libčeves, s časem 15,18 minut, s 100,0 body a se psem Moric. Druhé místo obsadil Jan Macků, ze Školního statku Nečtiny, s časem 16,40 minut, s 97,5 body a se psem Lordem. Třetí místo obsadil Josef Provazník, z JZD Mírovka, s časem 25,5 minut, s 94,5 body a se psem Zuza.

Dne 28. 10. 1976 bylo vedením MZVž ČSR rozhodnuto, aby se příští rok konaly jen 2 oblastní soutěže ovčáků a součástí mistrovství se stala i soutěž střihačů ovcí. Tato změna byla snahou přizpůsobit se dvouletým cyklům soutěží střihačů v rámci RVHP-1978,1980 atd.

V roce 1978 byly zorganizovány dvě soutěže v Nečtinech pro kraj Český a v Rudné pod Pradědem pro kraj Severomoravský a Jihomoravský. Celkem startovalo 21 ovčáků a 1 ovčácký učeň, jak říká Horák a kol. (2011).

26. – 27. 1978 se konala v pořadí třetí „Výstava ovcí a mistrovství ČSR v ovládání pasteveckých psů NIVNICE 78“. První místo obsadil Jan Macků, z JZD Zdounky, s časem 9,46 minut, s 97,5 body a s fenou Rona. Druhé místo obsadil Karel Koch, z JZD Kamenice, s časem 14,10 minut, s 93,5body a s fenou Astou. Třetí místo

obsadil Josef Nesvadba, z JZD Pozořice, s časem 13,57 minut, s 93,0 body a s fenou Lady.

Po tomto velmi úspěšném mistrovství, však nadřízené orgány resortu MZVž ČSR neprojevily dostatek zájmu v pokračování dalších soutěží, došlo tak k narušení kontinuity obou národních soutěží (ovčáků i střihačů), dle Horáka a kol. (2011). Avšak z iniciativy KRB (Krajská racionalizační brigáda) pro chov ovcí při KZS (Krajská zemědělská správa) Brno bylo rozhodnuto uspořádat 25. 9. 1982 krajskou soutěž v Nivnici. Dále prostřednictvím KZS Brno byl podán návrh na „obnovení tradice“. Tento návrh byl MZVž schválen a bylo rozhodnuto konat další národní mistrovství v roce 1984.

V roce 1982 se konala 1 oblastní soutěž a to v Nivnici. Soutěže se zúčastnilo celkem 8 soutěžících, z nich se na čtvrté mistrovství ČSR do Nivnice nominovali 4 účastníci. V roce 1984 se konala 1 oblastní soutěž a to v Havlíčkově Brodě. Soutěže se zúčastnilo celkem 14 soutěžících, z nich se na čtvrté mistrovství ČSR do Nivnice nominovalo 7 účastníků a přímo postoupil vítěz předcházejícího ročníku v roce 1978.

7.-8. 9. 1984 se konala v pořadí čtvrtá „Výstava ovcí a mistrovství ČSR v ovládání pasteveckých psů NIVNICE 84“. První místo obsadil Eduard Mlynařík, z PP Netolice, s časem 16,06 minut, s 100,0 body a s fenou Líza. Druhé místo obsadil Jan Macků, ze ZD Zdounky, s časem 14,05 minut, s 93,0 body a s fenou Bona. Třetí místo obsadil Antonín Tijc, z JZD Babice, s časem 17,44 minut, s 90,0 body a s fenou Astou.

Aby došlo k zachování časové posloupnosti těchto soutěží, KRB pro chov ovcí při KZS Brno doporučila pokračovat v těchto soutěžích a navrhla uspořádat „ Otevřená mistrovství JmK v ovládání pasteveckých psů“. KZS návrh přijala a schválila, dle Horáka a kol. 2011)

12. – 13. 1986 v JZD Opatov v okresu Třebíč se uskutečnilo „1. Otevřené mistrovství JmK“ Mistrovství získalo širokou podporu a do soutěže se přihlásili nejlepší ovčáci z celé ČSR, tato soutěž ve skutečnosti začala plnit neoficiální funkci pátého mistrovství v ovládání pasteveckých psů ČSR. První místo obsadil Václav Ostrovský, z JZD Vavřinec-Veselice, s časem 15,09 minut, s 97,5 body a s fenou Astou. Druhé místo obsadil František Zouhar, ze JZD Vavřinec-Veselice, s časem 15,06 minut,

s 95,5 body a se psem Fezi. Třetí místo obsadil Josef Provazník, z JZD Mírovka, s časem 15,01 minut, s 90,5 body a s fenou Astou.

16. – 17. 1988 se konalo v pořadí 10. Mistrovství JmK v Biskupkách, které bylo vyhlášeno druhým otevřeným mistrovstvím JmK a bylo to neoficiální „6. Mistrovství ČSR“. V soutěži se změnila pravidla a z osmi soutěžních úkolů se pravidla rozšířila ještě o další dva úkoly, a to záhonovou pastvu a uzavření stáda do košáru.

Tabulka 2: Soutěžní úkoly a jejich hodnocení (Horák, 2011).

Úkol	**hodnocení bodové**	**koeficient obtížnosti**	**max. počet bodů**
1. Vyvedení stáda z košáru	0-4	1	4
2. Vedení stáda ke komunikaci	0-4	1	4
3. Obrat stáda do protisměru	0-4	2	8
4. Míjení vozidla	0-4	5	20
5. Odbočení stáda z komunikace a průhon mezi dvěma kulturami	0-4	3	12
6. Přechod přes most	0-4	4	16
7. Záhonová pastva	0-4	5	20
8. Rozvinutí stáda na široko	0-4	2	8
9. Odvedení stáda z pastvy	0-4	1	4
10. Zahnání stáda do košáru	0-4	2	8
CELKEM	**100**		

Soutěže se zúčastnilo celkem 14 účastníků, z toho 7 z JmK, 5 SmK a jeden z Východočeského kraje a jeden ze Severočeského kraje. První místo obsadil Josef Pekárek, z JZD Opatov, s časem 21,24 minut, s 100,0 body a se psem Dak. Druhé místo obsadil Antonín Tijc, ze JZD Babice, s časem 18,45 minut, s 94,0 body a s fenou Asta.

Třetí místo obsadil Josef Provazník, z JZD Mírovka, s časem 16,31 minut, s 90,0 body a s fenou Astou.

30. 6. – 1. 7. 1989 se uskutečnilo v Nečtinech v okresu Plzeň- sever „Otevřené mistrovství ovčáků Západočeského kraje v ovládání pasteveckých psů“. Soutěže se zúčastnilo 10 soutěžících z celé ČSR, dokonce zde vystoupil jako host Stefan Häfner ze státního statku Gotha v NDR. Ve skutečnosti šlo o sedmé neoficiální mistrovství ČSR. První místo obsadil Miroslav Koško, z JZD Sobotka, s časem 13,19 minut, s 95,0 body a s fenou Ritou. Druhé místo obsadil Josef Provazník, z JZD Mírovka, s časem 21,21 minut, s 95,0 body a s fenou Astou. Třetí místo obsadil Václav Ostrovský, ze JZD Vavřinec-Veselice, s časem 23,49 minut, s 91,0 body a s fenou Sezi.

29. 9. 1991 se pořádalo „3. Otevřené mistrovství JmK v ovládání pasteveckých psů v Rovečném“. Mistrovství se zúčastnilo 5 soutěžících, v podstatě šlo o osmé neoficiální mistrovství ČSR. První místo obsadil Václav Ostrovský, z JZD Vavřinec-Veselice s 72,0 body a s fenou Barunou. Druhé místo obsadil Jaroslav Hájek, ze JZD Vavřinec-Veselice, s 46,0 body a se psem Baronem. Třetí místo obsadil Josef Provazník, z JZD Mírovka, s 32,0 body a s fenou Astou, sděluje Horák a kol., (2011).

3.8 Současnost stav ve využití ovčáckých, honáckých a pasteveckých psů

Tab. 3 Statistika úspěšně složených zkoušek v pasení

Od roku 2009 dle FCI:			***HWT***	***IHT1***	***IHT2***	***IHT3***		
ROK	**Počet akcí**	**ZVOP**		**ZPOP-1**	**ZPOP-2**	**ZPOP-3**	**CELKEM**	
1998	0	0		0	0	0	**0**	
1999	1	9		0	0	0	**9**	
2000	1	28		4	0	0	**32**	
2001	2	45		6	2	0	**53**	
2002	4	35		12	4	2	**53**	
2003	4	40		8	3	0	**51**	
2004	5	46		11	2	1	**60**	
2005	6	63		19	0	3	**85**	
2006	9	93		14	1	0	**108**	
2007	8	82		30	5	1	**118**	
2008	10	108		20	3	0	**131**	
2009	12	102	36	40	22	1	**201**	
2010	13	116	41	38	20	7	**222**	
2011	15	109	45	42	20	21	**237**	
2012	18	142	46	51	22	28	**289**	
2013	14	157	56	78	26	16	**333**	
2014	22	107	91	136	94	28	**456**	
2015	21	138	98	123	92	62	**513**	
CELKEM	**153**	**1420**	**413**	**632**	**316**	**170**	**2951**	

Zdroj: http://www.kjcrbrno.cz/

Podle Horáka a kol. (2011) po roce 1991 nastala desetiletá přestávka v pořádání mistrovství, byla to doba, co ovcím nepřála. Nastala zcela nová politická i hospodářská situace spojená s hromadnou likvidací stád dobytka. Přesto lidé, kteří se těchto zúčastnili buď jako soutěžící, či obecenstvo na tyto ovčácké dny velice rádi vzpomínají.

7. - 8. 9. 2001 uspořádali v Rovečném A.Z. Holding, a.s. Věštín ve spolupráci s SCHOK v ČR a dalšími organizacemi pod záštitou MZe ČR „Ovčácké slavnosti“.

Součástí slavností bylo uspořádání jak soutěže v ovládání pasteveckých psů tzv. „německým způsobem“, tak i tzv. „anglickém parkuru“. Německý způsob ovládání psů hodnotila mezinárodní rozhodčí pí Ingrid Klafel z Rakouska, zde soutěžili pouze dva ovčáci s 5 psy. Na prvních třech místech se umístili psi Michala Hrdličky, a na zbývajících dvou psi Miroslava Koška. Organizátoři, i přes nepřízeň počasí, se utvrdili v prospěšnosti myšlenky pořádat soutěže ovčáků v ovládání pasteveckých psů a střihačů ovcí. Rozhodli se pokračovat dle slovenských tradičních Ovenálií. Od roku 2004 se těžištěm ovčácké činnosti stala Zlobice, v bezprostřední blízkosti Kuřimi u Brna, dle Horáka a kol. (2011).

27. – 28. 8. 2004 Zlobice, soutěž se měla pořádat v původním rozsahu, za použití ovcí přivezených z ZD Jiřice, ale nebylo možné ovce z veterinárních důvodů použít, náhradním řešením se stalo stádo koz. Soutěže se zúčastnilo 5 ovčáků s 9 psy plemene border collie, tito ovčáci soutěžili v anglickém parkuru, vítěze hodnotili dva rozhodčí a to Ing. Radko Loučka, CSc. a Ing. Martin Kosa ze Slovenska. První místo obsadil Miroslav Koško, s časem 5,56 minut, s 96,0 body a se psy Etna a Lill. Druhé místo obsadil Stanislav Zoufalý, s časem 11,16 minut, s 94,0 body a se psy Amy a Cora. Třetí místo obsadil Petr Stříbrný, s časem 5,34 minut, s 87,0 body a se psy Aischa a Cora.

Od roku 2004 se v ČR klasická soutěž ovčáků v ovládání pasteveckých psů již nekonala, protože je třeba k této soutěži mít k dispozici alespoň stádo 200 ovcí a při účasti čtyř a více soutěžících mít stáda dvě. V dnešní době se takto početná stáda prakticky nevyskytují. Dalším důvodem je, že se v dnešní době nesetkáme s klasickým ovčáckým mistrem, pro kterého ošetřování stád bylo denní náplní práce. Změnil se i způsob pastvy, kdy se dnes využívá spíše oplůtkového systému pasení. Možnost provádět soutěže původního zaměření a rozsahu jsou rovněž limitovány přísnými veterinárními předpisy, jak říká Horák a kol. (2011).

Horák a kol. (2011) tvrdí, že Během 35 let v soutěžení v ovládání pasteveckých psů České republice, si soutěže získali uznání a značnou popularitu, což napomohlo k rozvoji chovu ovcí u nás. Soutěže by se nemohli pořádat bez podpory ze strany Mze, SPP, g. ř., pohraniční stráže, kynologů Svazarmu, zemědělských podniků (především z okresu Uherského Hradiště), organizačních pracovníků a samotných ovčáckých mistrů.

Dobře vycvičený ovčácký pes je perspektivním společníkem i v dnešní době. Díky soutěžím ovčáckých psů se mohou hodnotit úroveň výcviku a pracovní schopnosti psa. Pořádání soutěží v tzv. „anglickém stylu“ je organizačně snazší, většinou to organizuje klub Border collie a nebo Klub pracovních ovčáckých psů, kdy nejvíce pracují s plemenem border collie. Vzájemná spolupráce obou klubů dává předpoklad, že chovatelé ovčáckých psů a chovatelé ovcí budou soutěžit i v budoucnosti.

Soutěže s menším počtem ovcí jsou méně náročné na organizaci a umožňují upořádání soutěží ve snadno dostupných podmínkách pro diváky. Další možností chovatelů ovčáckých psů je se zúčastňovat i na mezinárodních soutěžích, dle Horáka a kol. (2011).

12.9. 2009 se pořádalo MR CACIT v ovládání pasteveckých psů v Martínkovicích, v tradičním stylu pasení. Mistrovství se zúčastnilo 8 soutěžících. První místo obsadila Gerlinda Kracher, s 73,0 body a se psem Lindseys Black Dandy. Druhé místo obsadil Josef Škůrek, který se stal mistrem ČR, s 70,0 body a se psem Darney Vranovský Žleb. Třetí místo obsadila Petra Čapková, s 69,0 body a se psem Alex Golden Dream Flying Ear, podle výsledkové listiny uvedené na www.paseniunas.cz.

19. - 20. 9. 2009 se pořádalo MR CACIT v ovládání pasteveckých psů v Libhošti. Mistrovství se zúčastnilo 5 soutěžících. První místo obsadil Miroslav Koško, s 92,0 body a se psemNick Miverko. Druhé místo obsadil Karel Gavenda, s 44,0 body a se psem Azza Ewe Hill. Třetí místo obsadil Ivan Linhart, s 40,0 body a s fenou Anye Gulden Land.

28. - 29. 8. 2010 se pořádalo Mistrovství republiky v collecting style ovládání pasteveckých psů v Rakousech u Trutnova. Mistrovství se zúčastnilo 8 soutěžících. První místo obsadil MilanLáník a zároveň se stal mistrem České republiky, s 74,0 body a se psem Jim Miveko. Druhé místo obsadil a zároveň se stal vícemistrem ČR Miroslav Koško, s 70,0 body a se psem Nick Miveko. Třetí místo obsadil Jindra Michal, s 60,0 body a s fenou Meggie Miveko.

11. - 12. 9. 2010 se pořádalo Mistrovství republiky v tradičním stylu ovládání pasteveckých psů v Martínkovicích. Mistrovství se zúčastnilo 8 soutěžících. První místo obsadil Gerlinda Kracher, s 129,0 body a se psem Ulla Black Livies. Druhé místo obsadila a zároveň se stala mistrem ČR Kristýna Heyduková, s 124,0 body a se psem

Essence of Love Perla z Polabí. Třetí místo obsadila Erika Fiantová, s 108,0 body a s fenou Barbucha Flying Ear, podle výsledků uvedených na www.paseniunas.cz.

27. - 28. 8. 2011 se pořádalo Mistrovství republiky v collecting style ovládání pasteveckých psů v Rakousech u Trutnova. Mistrovství se zúčastnilo 13 soutěžících. První místo obsadil Miroslav Koško, vícemistrem ČR, s 93,0 body a se psem Glen. Druhé místo obsadila ČR Pavlína Hertová, s 88,0 body a se psem Bess. Třetí místo obsadil Marta Chmiel, s 86,0 body a se psem Columbo.

10. - 11. 9. 2011 se pořádalo Mistrovství republiky v tradičním stylu ovládání pasteveckých psů v Martínkovicích. Mistrovství se zúčastnilo 8 soutěžících. První místo obsadil Gerlinda Kracher, s 134,0 body a se psem Ulla Black Livies. Druhé místo obsadily a Zuzana Černá, s 126,0 body a se psem Barbero Corlan Gi a Eva Kolbl, s 126,0 body, se psem Erin z Vilete Bohemia. Třetí místo obsadila Kristýna Heyduková, s 122,0 body a se psem Essence of Love Perla z Polabí.

9. 9. 2012 se pořádalo Mistrovství republiky v collecting style ovládání pasteveckých psů v Libhošti. Mistrovství se zúčastnilo 10 soutěžících. První místo obsadil Miroslav Koško, který je vícemistrem ČR, s 88,0 body a se psem Glen. Druhé místo obsadilMichal Jindra, s 83,0 body a se psem Meggi Miveko. Třetí místo obsadil Jana Bojková, s 81,0 body a se psem Chatanga, jak udává www.paseniunas.cz.

1. - 2. 9. 2012 se pořádalo Mistrovství republiky v tradičním stylu ovládání pasteveckých psů v Martínkovicích. Mistrovství se zúčastnilo 4 soutěžících. První místo obsadila Zdeňka Čermáková, s 134,0 body a se psem Samanta z Likonu. Druhé místo obsadila Petra Čapková, s 123,0 body a se psem Alex Golden Dream Flying Ear. Třetí místo obsadila Aleksandra Rosiak, s 113,0 body a se psem Diamont Boy.

17. - 18. 8. 2013 se pořádalo Mistrovství republiky v collecting style ovládání pasteveckých psů v Rakousech u Trutnova. Mistrovství se zúčastnilo 8 soutěžících. První místo obsadil Miroslav Koško, vícemistr ČR, s 102,0 body a se psem Glen. Druhé místo obsadil Miroslav Koško, s 91,0 body a se psem Nick Miveko. Třetí místo obsadil Kryštof Petr, s 66,0 body a se psem Skipem.

31. 8. - 1. 9. 2013 se pořádalo Mistrovství republiky v tradičním stylu ovládání pasteveckých psů v Martínkovicích. Mistrovství se zúčastnilo 4 soutěžící. První místo

obsadila mistrině ČR Zdeňka Čermáková, s 130,0 body a s fenou Samanta z Likonu. Druhé místo obsadila Marie Hodková, s 122,0 body a se psem And I Want Diandra.Třetí místo obsadila Petra Čapková, s 103,0 body a se psem Alex Golden Dream Flying Ear. (www.paseniunas.cz)

16. - 17. 8. 2014 se pořádalo Mistrovství republiky v collecting style ovládání pasteveckých psů v Rakousech u Trutnova. Mistrovství se zúčastnilo 12 soutěžících. První místo obsadil Miroslav Koško, vícemistr ČR, s 89,0 body a se psem Nick Miveko. Druhé místo obsadil Martin Maček se 77,0 body a se psem Mirk Miveko. Třetí místo obsadil Michal Jindra, se 74,0 body a se psem Quinto Miveko.

30. - 31. 8. 2014 se pořádalo Mistrovství republiky v tradičním stylu ovládání pasteveckých psů v Martínkovicích. Mistrovství se zúčastnilo 11 soutěžících. První místo obsadila Eva Štemberová, s 135,0 body a se psem Bonremo Tasmánský tygr. Druhé místo obsadila Zdeňka Čermáková, s 131,0 body a se psem Samanta z Likonu.Třetí místo obsadila Helena Muzikářová, s 130,0 body a se psem As You Wish Kogito Easter.

15. - 16. 8. 2015 se pořádalo Mistrovství republiky v collecting style ovládání pasteveckých psů v Rakousech u Trutnova. Mistrovství se zúčastnilo 16 soutěžících. První místo obsadil Martin Maček, s 97,0 body a se psem Aron z Krojčenku. Druhé místo obsadil Agata Zielinska, s 90,0 body a se psem Zaza Mag Mell Elkeava. Třetí místo obsadil Miroslav Koško, s 90,0 body a se psem Glen.

29. - 30. 8. 2015 se pořádalo Mistrovství republiky v tradičním stylu ovládání pasteveckých psů v Martínkovicích. Mistrovství se zúčastnilo 11 soutěžících. První místo obsadilaJarmila Kvasnicová, s 138,0 body a se psemBerry Bohemia Checko. Druhé místo obsadila Eliška Černá, zároveň se stala vícemistrem v pasení v ČR, s 129,0 body a se psem Barossa z Bučávky.Třetí místo obsadila Eva Štemberová, s 124,0 body a se psem I´m Top Secret of Crazy Stripes. (www.spolekpaseni.cz)

3.9 Další možnosti ve využití ovčáckých, pasteveckých a honáckých psů

3.9.1 Agility

Sport agility, je psí sport, kde pes podle pokynů psovoda překonává sérii překážek. Některé překážky jsou skokové nebo přebíhací, jiné probíhací. Parkury na závodech jsou dlouhé 15- 22 překážek od 100 do 200 metrů. Agility se může věnovat jakýkoliv zdravý pes, bez omezení v pohybu. Na závodech jsou tři velikostní a výkonnostní kategorie, podle kterých jsou psi rozděleni. Důležitou roli má i psovod, který musí mít dobrou fyzickou zdatnost, musí si též zapamatovat trať a vést po ní psa. Hlavním cílem tohoto sportu je dosáhnout lepší spolupráce a komunikace mezi psovodem a jeho psem, skloubit přesné překonávání překážek s rychlostí, která plyne ze sebejistoty a důvěry, jak říká Lerlová, (2015).

3.9.2 Asistenční psi pro zdravotně handicapované

Podle Neraždiče, (2006) asistenční psi, jsou to psi, kteří nějakým způsobem pomáhají člověku s handicapem s cílem pomoci mu k návratu do aktivního života, zařazení do vzdělávacího či pracovního procesu, rozšíření možností při sebeobsluze, získání větší soběstačnosti, nezávislosti, svobody a bezpečí. Tito psi se rozdělují dle druhu postižení svého pána, mohou pomáhat lidem se smyslový postižením zraku (vodící psi pro nevidomé) či sluchu (signální psi pro neslyšící). Další psi pomáhají lidem s nějakým tělesným handicapem a těm se říká asistenční psi pro tělesně postižené. Další skupinou psů jsou asistenční signální psi pro osoby trpící záchvatovým onemocněním – jako je třeba epilepsie, diabetes, nemoci srdce a mnohé další. Dále se psi využívají v canisterapii – tedy využívání pozitivního působení psa na zdraví člověka. Kombinovaný výcvik psů je pro handicapované osoby vícečetné postižení (hluchoslepý, vozíčkář se zrakovou vadou, neslyšící epileptik apod.), kteří musí zvládnout všechny aspekty handicapu svého pána.

3.9.3 Dogfrisbee

Frisbee je házení talíři, kdy je pes chytá a i aportuje. V dogfrisbee se soutěží v několika disciplínách, tou jednou z ní je freestyle, kde tým předvádí různé, někdy až akrobatické prvky, při kterých pes chytá hozené disky. Pes se při tom provádí různé kreace například: se odráží od těla psovoda, přeskakuje jej či dělá ve vzduchu salta. Rozhodčí kromě dovedností psa kladou důraz i na bezpečnost psa. Další disciplínou mohou být takzvané hody distanční nebo na přesnost, kde se soutěží buď o co nejdelší hod, o nejpřesněji hozený disk na určitý cíl a podobně. Disk musí být vždy chycený psem, dle Price, (2014).

3.9.4 Dogtrekking

Soutěžní řád dogtrekkingu, (2014) uvádí, že dogtrekking je extrémním kynologickým vytrvalostním sportem, při němž psovod se psem překonává mimořádné vzdálenosti v časovém limitu. Účastník absolvuje určenou trasu za pomoci mapy, dle itineráře, který vypracoval pořadatel. Psovod může mít jednoho psa či více psů spojené buď postrojem a vodítkem připjatým k bedernímu pásu, nebo vede psa pouze na vodítku, ale nikdy nesmí jít se psem na volno. Každý psovod si musí nést povinnou výbavu, jejíž přesný seznam určuje pořadatel, vždy však obsahuje minimálně spacák, karimatku, čelovou svítilnu, jídlo, pití pro sebe i psa, misku, mapu.

3.9.5 Flyball

Flyball klub České republiky, uvádí že, flyball je sport pro neagresivní, temperamentní psy všech plemen i velikostí, oproti agility má výhodu, že pro psovoda není tolik fyzicky náročný. Dvě čtyřčlenná družstva se utkávají na dvou stejných flyballových dráhách, kdy každá dráha se skládá ze čtyř stejných skokových překážek a flyballového boxu, který vystřeluje míček. Na povel psovoda, který však zůstává za startovní linií, pes vyběhne na dráhu, překoná čtyři skokové překážky, naskočí na desku boxu – tím spustí mechaniku, chytí vystřelený míček a aportuje ho zpět přes překážky k psovodovi. Tehdy, kdy první pes z družstva protne cílovou čáru, vybíhá další pes. Vítězí družstvo, které má jako první v cíli všechny čtyři míčky a psy.

3.9.6 Obedience

Sport zvaný obedience v českém překladu znamená poslušnost. Cílem obedience je naučit psa ochotně spolupracovat s psovodem. Důležitý je vzájemný vztah mezi psem a psovodem a na schopnost psa pracovat ve vzdálenosti od psovoda. Ve sportu obedience provádí psovod se svým psem postupně deset cviků, kdy devět z nich prověřuje poslušnost a ovladatelnost psa, jeden spadá do kategorie pachových prací – jedná se o rozlišení předmětu psovoda, jak říká Stemmerová, (2012).

3.9.7 Psi v záchranářské kynologii

Svaz záchranných brigád kynologů ČR je organizace, zabývající se záchrannými pracemi pomocí speciálně vycvičených psů. Psi jsou vedeni k vyhledávání živých i mrtvých osob v nejrůznějších prostředích. Za zimního období jde převážně o hledání osob zapadlých ve sněhu nebo zavalených v lavině, v letním období pak vyhledávání osob zatoulaných a ztracených v nepřístupných terénech, většinou dětí nebo starších osob. Nejmladší odvětví záchranářské kynologické činnosti tvoří specifickou kapitolu, kterou je vyhledávání utonulých osob pod vodní hladinou za pomoci člunů, na jejichž přídi leží pes a čicháním po hladině lokalizuje utonulého. Svaz úzce spolupracuje s Hasičským záchranným sborem, Policií, Horskou službou, Vodní záchrannou službou, Leteckou záchrannou službou, Adrou, Českým červeným křížem a další, podle Veroniky Zemanové.

3.9.8 Sportovní kynologie

Výcvikem všestranných psů i výcvikem psů specialistů se zabývá sportovní kynologie. Pes se všestranným výcvikem skládá zkoušky ze třech disciplín, jimiž jsou pachové práce, poslušnost a obrana. Pes se speciálním výcvikem skládá zkoušky specialisty obranáře nebo pro specialisty stopaře. Ve sportovní kynologii lze v ČR cvičit dle těchto zkušebních řádů: Národní zkušební řád, Mezinárodní zkušební řád, Řád pro sportovní výcvik psů, jak říká Price, (2014).

3.9.9 Tanec se psem

Podstatou této aktivity je sestavení choreografie různých cviků, které pes provádí za doprovodu hudby a samozřejmě psovoda. Povely jsou libovolné, i když měly by být

krátké a výrazné, pro každý cvik a stranu se používá jiný povel. Po naučení cviků je třeba vytvořit si svou vlastní choreografii a sladit ji s hudbou, kde i lidský tanečník nesmí vedle pejska působit strnule, dle Lerlové, (2010).

3.9.10 Treibball

Treibball je sport, který poprvé popsal Jan Nijboer z Holandska. Je vhodný pro všechna plemena psů, včetně jejich kříženců, bez věkového omezení. Tento druh sportu psa jak fyzicky i také psychicky, neboť nezbytnou podmínkou úspěšného treibballu je vzájemná komunikace psovoda a psa. Výcvikové pomůcky tvoří gymnastické míče všech velikostí a brána o rozměrech základny 2 x 3 metry. Podle úrovně náročnosti pes musí 1-8 míčů v různé vzdálenosti od brány, dokutálet do brány, pomocí šťouchání čenichem do míče v časovém limitu. Psovod smí používat zvukové i posunkové povely, smí používat plastovou či dřevěnou ovčáckou hůl o maximální délce 1,5 metru, kdy se pohybuje pouze v prostoru brány. Během soutěže je zakázáno používání ostnatého, elektrického obojku, náhubku, pes pracuje pouze v obojku nebo postroji.Pes zakončuje práci s míči polohou „lehni“ zároveň s bránou.Treibball měl původně nahrazovat pasení ovcí pro pejsky, kteří se buď k ovečkám nedostanou, nebo s nimi mají nějaký problém, dnes se tento sport stává velmi oblíbeným, jak udává Kvasnica, (2015).

4 NÁSTIN METODICKÉHO POKUSU V NAVAZUJÍCÍ DIPLOMOVÉ PRÁCI

V navazující diplomové práci bych chtěla provést vyhodnocení výsledků soutěží v pasení, podle plemen, jak ve stylu tradičním, tak sháněcím. Dále bych chtěla zhodnotit vítěze soutěží, podle mateřské chovatelské stanice psa a původu rodičů. Pokus bych prováděla na dvou různých místech konání soutěží a zohlednila bych v něm především podmínky k pasení, klimatické, terénní a organizační aspekty soutěže. V mé diplomové práci bych se také zabývala rozdíly při práci psovodů a rozdílnými místy a podmínkami ve kterých psi trénují.

5 ZÁVĚR

Ovčácká, honácká a pastevecká plemena psů byla vždy součástí míst, kde se choval dobytek. Byli to nezbytní pomocníci, hlídači i ochránci. Pro svou oddanost, poslušnost a učenlivost, si získali přízeň člověka.

Veškerá pracovní plemena psů byla vyšlechtěna pro určitý účel tak, aby jejich vlastnosti i exteriér odpovídal požadované práci. I když už se většina plemen nevyužívá k jejich původnímu účelu a jejich původní způsob života nahradily spíše umělé podmínky na soutěžích, psi neztratili nic ze svých vrozených předpokladů. Vznikly různé druhy sportů, nebo se psů využívá v různých jiných oborech, kde jsou požadovány stejné vlastnosti, jako byly ty původní.

Pes jako společník i pomocník člověka si udržel místo po jeho boku, i když už není nezbytný.

6 POUŽITÁ LITERATURA

ANTESBERGER, Helmut, 2014, *Německý ovčák: odborné rady pro správný chov, péči, výživu a dobrou kondici psa: zvláštní část: Výchova a výcvik*. Praha: Vašut,. 72 s. ISBN 978-80-7236-864-8

CUNLIFFE, Juliette, 2004, *Encyklopedie psů: [1000 obrázků téměř 400 plemen]*. Vyd. 1. [Praha]: Slovart, 380-395 s. ISBN 8072096206.

CÍSAŘOVSKÝ, Michal, 2008, *Pes: nekonečný příběh od pravěku do třetího tisíciletí*. Vyd. 1. Praha: Canis,. 441,453, 902 s. ISBN 978-80-900820-1-4

Flyball klub České republiky *Www.flyball.cz* [online]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: http://www.flyball.cz/co-je-to-flyball/

FOGLE, Bruce, 2012, *Velká encyklopedie psů: kompletní průvodce světem psů*. 5. vyd., Ve Slovartu Praha: Slovart, 300-361 s. ISBN 978-80-7391-481-3

HAHN, Dina von, 2001, *Kolie a šeltie: správná péče a porozumění: rady odborníků pro výchovu, péči a výživu*. České vyd. 1. Praha: Jan Vašut, Jak na to (Jan Vašut). ISBN 80-7236-150-3.

HORÁK, František a kol., 2011: *České ovčáctví: minulost, současnost, výhledy*. Brno: Svaz chovatelů ovcí a koz v ČR, 335-343s. ISBN 978-80-904140-7-5.

HORÁK, František a kol., 2012: *Chováme ovce*. Vyd. v češtině 1. Praha: Ve spolupráci se Svazem chovatelů ovcí a koz v ČR vydalo nakl. Brázda, 352-354 s. ISBN 978-80-209-0390-7.

KVASNICA, Jaroslav. Jak se „pasou“ balony – premiéra Mistrovství České republiky v treibballu. In: *Www.ifauna.cz*[online]. 2015 [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: http://www.ifauna.cz/psi/clanky/r/detail/7687/jak-se-pasou-balony-premiera-mistrovstvi-ceske-republiky-v-treibballu/

KRÄMER, Eva-Maria, 2010, *250 plemen psů: původ, charakter, chov*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, Universum, 14 s., ISBN 978-80-242-2651-4.

LOUČKA, Radko, 2008, *Pasení se psem: metodická příručka výcviku*. Vyd. 1. Brno: Svaz chovatelů ovcí a koz ČR. ISBN 978-80-904140-4-4

LERLOVÁ, Kateřina, 2010, *Dogdancing: vysoká škola psí poslušnosti*. Vyd. 1. Praha: Plot, ISBN 978-80-7428-048-1.

LERLOVÁ, Kateřina. O agility. In: *Www.klubagility.cz* [online]. Dostupné z: http://www.klubagility.cz/node/default/52

LUDWIG, Gerd a Christine STEIMER, 2000, *Švýcarští salašničtí psi: velký švýcarský, bernský, appenzellský a entlebušský salašnický pes: správná péče a porozumění*. České vyd. 1. Praha: Jan Vašut, Jak na to. 12-14, 16-18 s. ISBN 80-7236-011-6

MALEC, Marián a Marián VANEK, 2006, *Slovenský čuvač*. 1. vyd. V Praze: Fortuna Print, ISBN 80-7321-265-X.

MATUŠKOVÁ, Stanislava, 1998, *Belgičtí ovčáci*. České Budějovice: Dona, Chováme psy. ISBN 80-854-6398-9

NERANDŽIČ, Z. *Animoterapie aneb jak nás zvířata léčí*. Praha: Albatros, 2006. 159 s. ISBN 80-00-01809-8

Pasení u nás. *Výsledky* [online]. [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: http://www.paseni.unas.cz/vysledky09.htm

PRICE, Carol. *Border kolie od A do Z: vysoká škola psí poslušnosti*. Vyd. 1. Praha: Plot, 2014. 161 s. ISBN 978-80-7428-209-6.

ROUSSELET-BLANC, Pierre, 1999, *Pes: velká obrazová encyklopedie*. Čes. vyd. 1. Praha: Svojtka & Co., 140-175, ISBN 80-7237-215-7.

SEHNEROVÁ, Irena, 2005, a) *Já, pes kavkazský: o povaze a výchově*. Praha: Jan Hollauer, 95 s. ISBN 80-901352-3-4

SEHNEROVÁ, Irena, 2005, b) *Já, pes středoasijský: o povaze a výchově*. Praha: Jan Hollauer, 95 s. ISBN 80-901352-8-5

SMRČKOVÁ, Lea a Martin SMRČEK, 2004, *Pes pro mě*. 1. vyd.. Praha: Albatros,. 66-69 s . ISBN 80-00-01302-9.

Soutěžní řád dogtrekkingu k 1.12. 2014 [online]. 2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: http://www.dogtrekking.info/pravidla_cze.htm

Spolek pasení CZ. *Výsledky* [online]. [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: http://spolekpaseni.cz/index.php/vysledk/vysledky-2014?start=10

Spolek pasení CZ. *Zkušební řády* [online]. [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: http://spolekpaseni.cz/index.php/dokumenty/zkusebni-rady

STEMMEROVÁ, Lucia. *Obedience: vysoká škola psí poslušnosti*. Vyd. 1. Praha: Plot, 2012. ISBN 978-80-7428-092-4.

TAYLOR, David, 1994, *Váš pes: Všestranný průvodce pro chovatele psů: Péče o psy, o jejich zdraví a chování*. 2. vyd. Bratislava: Prúdy, 37 s. ISBN 80-853-5515-9.

VERHOEF-VERHALLEN, Esther, 2001, *Encyklopedie psů*. 4. vyd. Čestlice: Rebo Productions,. 19, 33, 34,55, 79, s.ISBN 80-7234-172-3.

ZEMANOVÁ Veronika, *Chci být kynolog záchranář* In: http://www.jmbszbk.info/ [online] 16.3.2012 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: http://www.jmbszbk.info/2/index.php/pro-nove-zajemce.html

7 PŘÍLOHY

7.1 Seznam příloh

Příloha 1- Schéma soutěžního areálu v minulosti

příloha 2- schéma parkuru HWT-CS

příloha 3- schéma parkuru trialu- CS

příloha 4- schéma Maltézského kříže

příloha 5- schéma parkuru HWT- TS

příloha 6- schéma parkuru trialu- TS

příloha 7- pasení s Holandským ovčákem

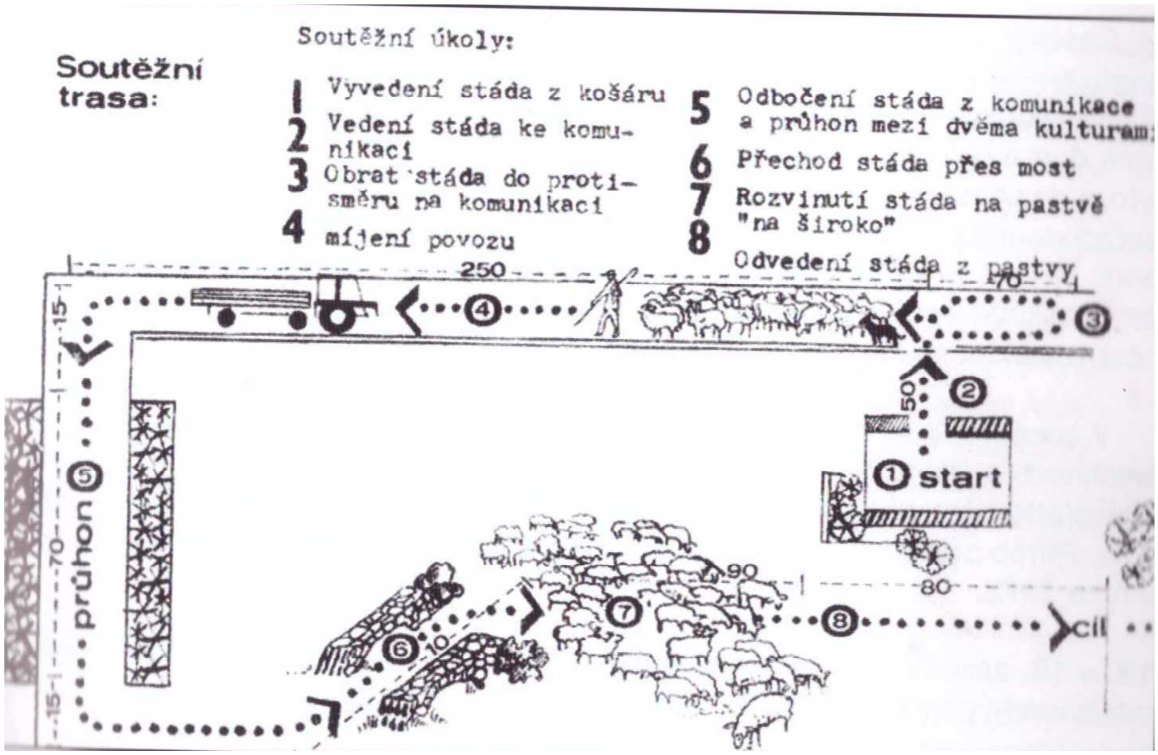

Obr. 1 Schéma soutěžního areálu v minulosti

(Zdroj: Horák, 2011)

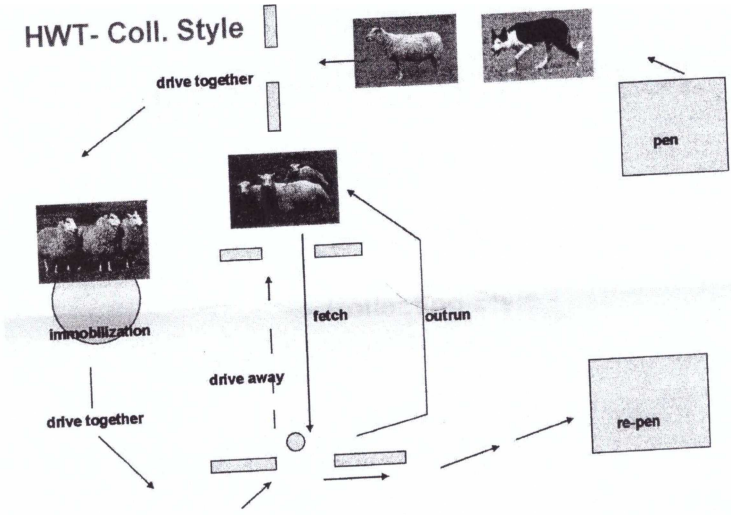

Obr. 2 Schéma parkuru HWT- CS

(Zdroj: http://spolekpaseni.cz/index.php/dokumenty/zkusebni-rady)

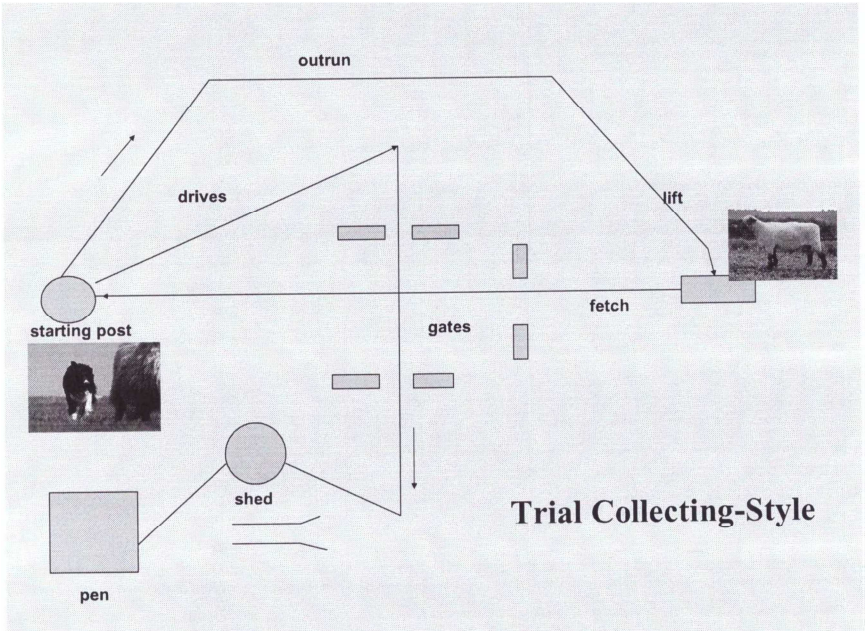

Obr. 3 Schéma parkuru Trialu-CS

(Zdroj: http://spolekpaseni.cz/index.php/dokumenty/zkusebni-rady)

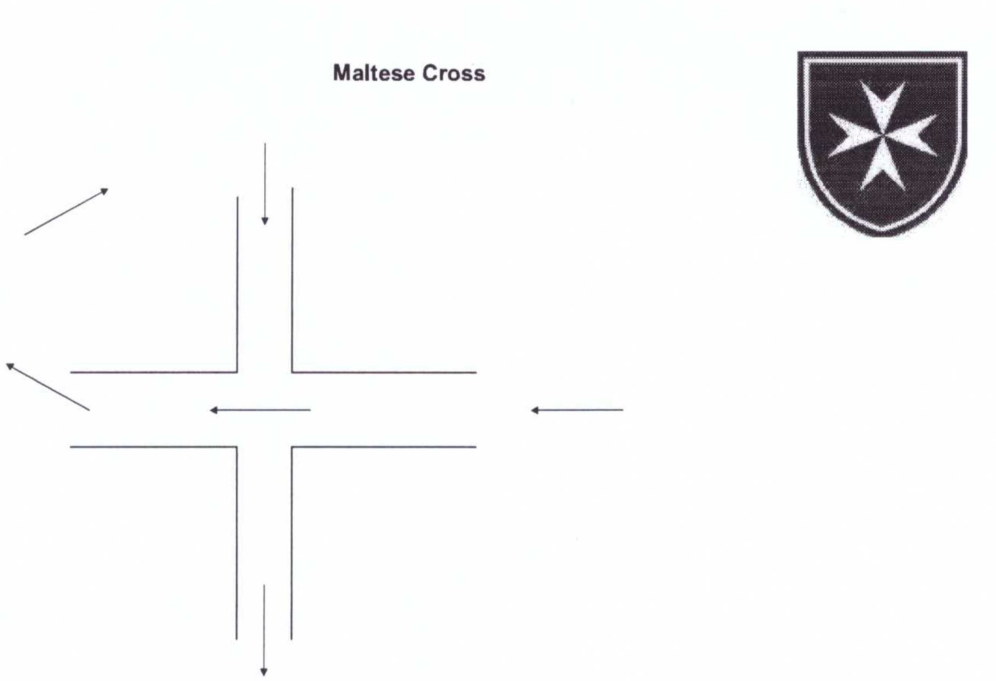

Obr.4 Schéma Maltéského kříže

(Zdroj: http://spolekpaseni.cz/index.php/dokumenty/zkusebni-rady)

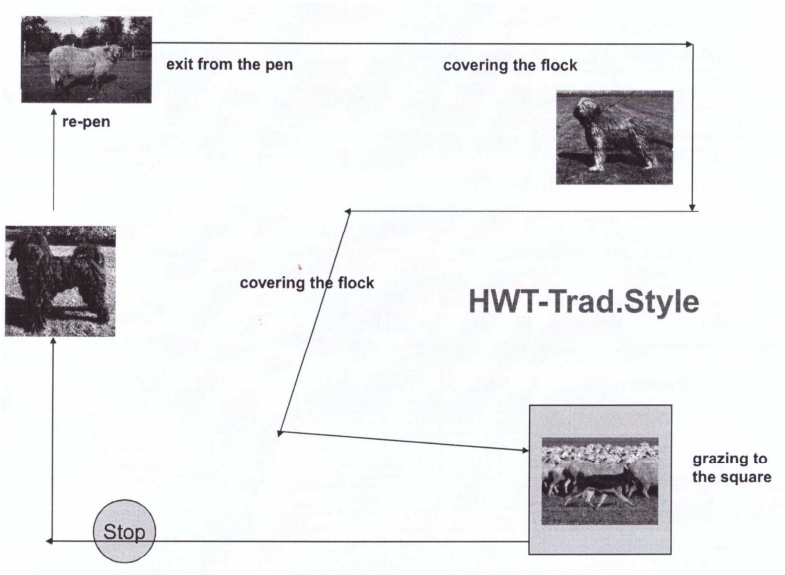

Obr.5 Shéma parkuru HWT- TS

(Zdroj: http://spolekpaseni.cz/index.php/dokumenty/zkusebni-rady)

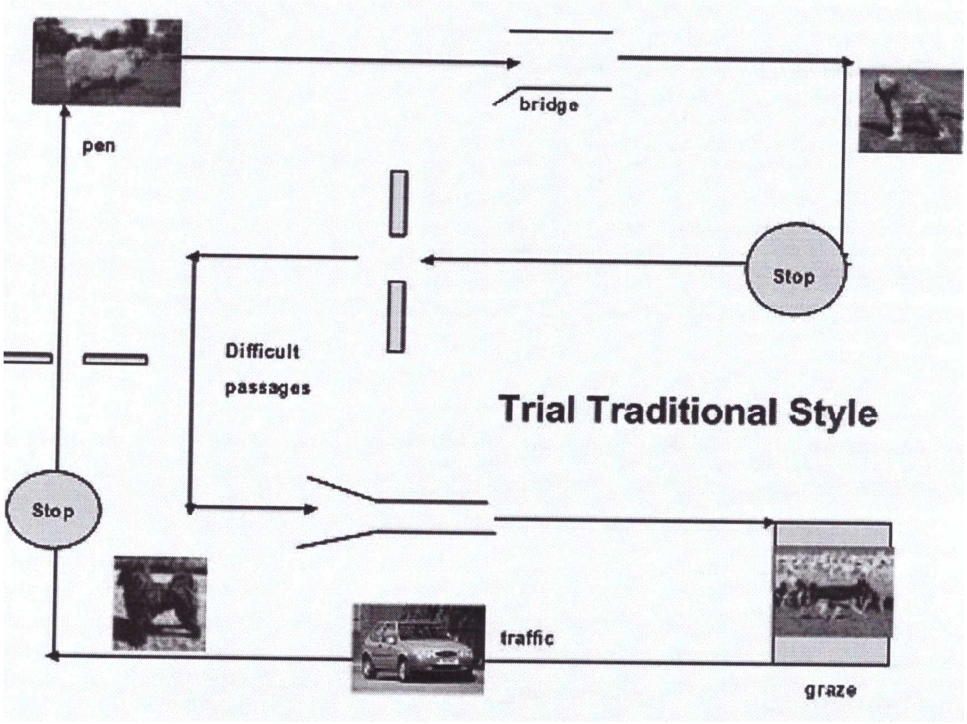

Obr.6 Schéma parkuru Trialu- TS

(Zdroj: http://spolekpaseni.cz/index.php/dokumenty/zkusebni-rady)

Obr. 7 Pasení s holandským ovčákem

(Zdroj: vlastní)